

Hop-on–hop-off világ . . . hop-on–hop-off Románia

Készítette: Ihos Andreea
Babeş-Bolyai Tudományegyetem,
Földrajz Kar, Turizmusföldrajz szak, III.év

Témavezető : Pál Zoltán
Babeş-Bolyai Tudományegyetem,
Földrajz Kar, Természetföldrajz Tanszék

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	3
II. A VIZSGÁLAT ELMÉLETI HÁTTERE	4
III.A VIZSGÁLAT MÓDSZERE	5
3.1. Primer módszerek.....	5
3.1.1. Interjú	5
3.2. Szekunder módszerek	6
3.2.1. Adatgyűjtés	6
IV. A DOLGOZAT CÉLJAI.....	6
V. RÉSZLETES ELEMZÉS.....	6
5.1. Meghatározás	6
5.2. Történelmi áttekintő	7
5.3. A hop-on–hop-off leírása	8
5.4. A hop-on–hop-off szolgáltatások földrajzi elterjedése	10
5.5. Hop-on–hop-off a Fez Travel-nél.....	11
5.6. Románia hop-on-hop-off.....	16
VI. ÖSSZEGZÉS.....	28
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	30

BEVEZETÉS

Napjainkban egyre inkább tapasztalható az igény a megnövekedett szabadidő sokoldalú és hasznos eltöltésére. Az ember ősi, leküzdhetetlen vágyakozása a természet szépségei után tulajdonképpen a turizmus és az idegenforgalom egyik legfontosabb mozgatórugója. A globalizáció egyik legnagyobb hátránya az állandó stresszhelyzet, az emberek túlhajtottsága, éppen ezért mindenkinek szüksége van időnként környezetváltásra, kiszakadásra a szürke hétköznapokból, amelyre időszakos megoldást a természet, az utazás nyújt.

Románia turizmusát ha összehasonlítjuk uniós szomszédaival, nagy lemaradást észlelünk annak ellenére, hogy csodálatos természeti adottságokkal rendelkezik. Egy felmérés szerint a románok nagy része is inkább a „szomszédoknál” nyaral, 2006-ban 255000 román állampolgár töltötte szabadidejét Bulgária illetve Magyarországon.

Ami Románia iránti kereslet összetételét illeti, elmondhatjuk, hogy a kereskedelmi szálláshelyek külföldi vendégéjszakáinak mintegy 89 %-át az Európából érkező vendégek, 70,5 %-át az Európai Unióból érkező vendégek töltötték el. Az összes külföldi vendégéjszaka 41 %-át adó magyar vendégek 4.235 ezer vendégéjszakát töltöttek el 2006-ban a kereskedelmi szálláshelyeken. A kereskedelmi szálláshelyek 5,8 millió vendéget és 17,9 millió vendégéjszakát regisztráltak, ami 5,3, illetve 4,3 %-al haladta meg az előző éves adatokat (SZABÓ, 2007).

Európa 400 millió turistát foglalkoztat, ebből Románia csak 1, 45%-ot, ami a természeti értékekhez viszonyítva nagyon kevés, ezért lenne szükség olyan marketingfogásokkal és turizmus típusokkal reklámozni az ország értékeit amelyek nagyobb mértékben megragadják a külföldi turista figyelmét, ugyanakkor az ország lakosságát is ráébresztik a hazai értékekre, melyek messze meghaladják egyes külföldön jóval látogatottabb helyek szépségeit. Egy ilyen külföldön sikeres turizmus típus a hop-on-hop-off, melynek jellegzetessége, hogy csak félig szerkesztett a turisztikai iroda által, így megadja az összeállítás örömét a turistának is, minden egyes fogyasztónak egyedi élményt nyújt.

Újkeletűsége miatt a turizmussal foglalkozó szakemberek még nem foglalkoztak a témával, külföldi sikerére való tekintettel úgy gondoltam, hogy érdemes nagyobb figyelmet szentelni ennek az új „trendnek”, mivel eltér a tömegturizmus sematikusságától és egy ilyen jellegű turizmusfajta meghonosítása országunkban új impulzust adna Románia fejlődő turizmusának.

II. A VIZSGÁLAT ELMÉLETI HÁTTERE

Kutatási témámhoz lehetetlen volt szerzőket keresnem akik előzőleg foglalkoztak volna a témával, hisz a turisztikai irodák, a turizmusban tevékenykedő tour-operátorok a növekvő és egyben szélesedő igényeknek próbálnak megfelelni, innovatív ötletekkel előállni a turisztikai csomagok összeállítása során. A hop-on–hop-off egy ilyen innováció a turizmus terén, ezért még nem jelent meg a szakirodalomban, a turizmus szakértők még nem foglalkoztak a témával. CIANGA (2002) tematikusan strukturálja a turizmus típusokat, míg a hop-on-hop-off-nak jellege alapján nincsenek tematikus turizmusra jellemző korlátai. MICHALKÓ (2007) osztályozásából csak a nagyon általános jellegű kategóriákba lehet besorolni mint a szabadidős turizmus és alternatív turizmus – melynek lényege abban ragadható meg, hogy a szolgáltatók nagyobb figyelmet fordítanak az egyén és nem a tömeg érdeklődésének kielégítésére, amely a hop-on–hop-off egyik kiemelt jellemzője is – konkrétan a hop-on–hop-off mint turizmus típus, vagy hozzá közel álló de más névvel jelentkező szolgáltatás csomag kategória nem jelenik meg az osztályozásokban.

A dolgozathoz szükséges információkat az internetről töltöttem le a hop-on-hop-off-ot árusító turisztikai irodák honlapjairól.

A turisztikai irodák közül négy nagyobbbat érdemes megemlíteni, amelyek szolgáltatták az információk 97%-át:

- A Viator¹ amely a világ különböző pontjairól egy csokorba gyűjti és reklámozza a honlapján a kisebb turisztikai irodák által kínált hop-on–hop-off szolgáltatás-csomagot.
- A Busabout² egy angliai turisztikai iroda akik Nyugat Európát próbálják hop-on-hop-off-al még vonzóbbá tenni.
- A Bazbus³ egy dél-afrikai turisztikai iroda akik Dél-Afrikára koncentrálnak hop-on–hop-off terén.
- A Feztravel⁴ egy törökországi turisztikai iroda, akik Nyugat és Közép Törökországot reklámozzák ezzel a turizmus típussal.

¹ www.viator.com

² www.busabout.com

³ www.bazbus.com

⁴ www.feztravel.com

III.A VIZSGÁLAT MÓDSZERE

3.1. Primer módszerek

3.1.1. Interjú

Félstrukturált mélyinterjú. Választásom azért esett erre a módszerre, mert ez a legközvetlenebb kutatási módszertípus, a válaszadási arány a legmagasabb, a téma előre rögzített, az interjú alapkérdései meg vannak határozva, de ugyanakkor teret engednek az interjúalany gondolatmenetének. Ez a legaktuálisabb kutatási módszer, mert a legfrissebb információkat hordozza a statisztikai adatbázisokkal, különböző kiadványokkal szemben.

Egy másik fontos jellemzője a félstrukturált interjúnak, hogy a beszélgetés során új problémák vetődhetnek fel, amelyekre az interjúvezető a vizsgálat elején nem gondolt, viszont hasznos információt hordozhatnak. Az interjú jellege felderítő, valamint magyarázó. Felderítő jellegű, mivel általa betekintést nyerünk a vizsgált alany nézőpontjába a hop-on-hop-off-ot illetően, valamint magyarázó mivel a feltett kérdéseinkre magyarázatot kapunk.

A kérdések jellege nyitott volt, mert így sokkal mélyebb belátást nyerünk a témáról és ebben az esetben a kérdezett alany tényleges véleményét tudjuk rögzíteni, míg a zárt kérdések sematikusak, és többnyire konkrét válaszok helyett válasz-kategóriákat generálnak. (BABBIE, 1998)

Az interjú 15 kérdéssel indult de közben még merültek fel újabb kérdések, míg a beszélgetés hossza az elfogadott 1 óra 30 percet nem haladta meg, ez az ideális idő, amíg a kérdezett alany koncentrálni képes.

Kérdéseimre 90%-ban kimerítő választ kaptam, mivel a megkérdezett alany hop-on-hop-off-ról való felvilágosultsága igen kielégítő volt.

Kutatásom során megpróbáltam felvenni a kapcsolatot az összes turisztikai ügynökséggel amely ezzel a turizmus típusal foglalkozik, de sajnos csak a törökországi Feztravel bizonyult segítőkésznek, így törökországi látogatásom során egyetlen interjút sikerült megejtenem a hop-on-hop-off-ért felelős menedzser asszisztenssel.

A kapott információkat az interjú ideje alatt jegyzetfüzetbe rögzítettem, míg az interjú után azokat kibővítettem saját észrevételeimmel.

Az interjú angol nyelven folyt le, fordított változata megtalálható az 1. mellékletben.

3.2. Szekunder módszerek

3.2.1. Adatgyűjtés

Mivel kutatási témám annyira új keletű, hogy a szakirodalomban még nem jelent meg rá hivatkozás, adatgyűjtésem az internetre korlátozódik.

Megvizsgáltam az összes turisztikai ügynökség weboldalát amely hop-on–hop-off szolgáltatás-csomagokat árusít, ezekről az oldalakról letöltöttem a számomra fontos információkat, kódoltam az adatokat és létrehoztam Microsoft Office Excel-ben egy adatbázist amely az elemzésem alapját képezi.

IV. A DOLGOZAT CÉLJAI

Figyelembe véve, hogy a hop-on-hop-off-ról mint turizmus típusról egyetlen szerző sem készített átfogó elemzést, a dolgozat célkitűzése elsősorban a külföldi turisztikai irodák által összeállított és forgalmazott szolgáltatás-csomagok feltérképezése, strukturálása, elemzése és általános bemutatása, valamint a Feztravel turisztikai iroda hop-on–hop-off rendszerének részletesebb elemzése.

Másodsorban céлом összeállítani egy piacképes hop-on–hop-off típusú szolgáltatás-csomagot a külföldi és belföldi turisták számára, Romániára vonatkozóan.

Távlati cél ennek az összeállított csomagnak a megvalósítása, árusítása.

V. RÉSZLETES ELEMZÉS

5.1. Meghatározás

A “hop-on-hop-off” angol eredetű kifejezés, egy összetett szó. Maga a “hop” (to hop) ige, többértelmű szó, szökdelést ugrálást, útszakaszt, leszállást, átugrást, átrepülést, elindulást jelent. Míg a “hop on” kifejezés felszállást, startolást, a “hop off” kifejezés magába foglalja a kereket old, kiugrik, meglóg jelentéseket. A fentebbiek alapján megállapíthatjuk, hogy a kifejezés egy nagyon dinamikus tevékenységet takar, fiatalságot, pörgést, mozgást sugall .

A turizmus terén a kifejezés egy turizmus típust takar, magyar nyelvben még nem használatos ezért az angolból vettem át.

A hop-on–hop-off a turizmus terén egy szolgáltatás csomag, amely egy szállítási eszközt, egy sofőrt, valamint egy utazási tanácsadót vagy különböző nyelvű hanganyagot foglal magába az esetek nagy részében (vannak olyan hop-on–hop-off szolgáltatás csomagok amelyek több szolgáltatást nyújtanak de ez a három minden csomagban szerepel).

Szakirodalomba konkrétan besorolni nem lehet a hop-on-hop-off-ot, mivel több turizmus típus jellegzetességét magán viseli. VELLAS (1995) kategorizálása alapján, ha az útvonalat vesszük figyelembe, körútnak tekinthető, viszont nem tartalmazza a szállást, amit egy körútba be szoktak építeni, ha a szolgáltatások szemszögéből nézzük vegyes utazásként tekinthetünk rá, mivel fő szolgáltatása a szállítás, de ennél ugyanakkor több, hisz a buszon utazási tanácsadó látja el információval a turistát és segíti azt a busz elhagyása utáni kirándulások megszervezésében.

Célközönsége, az egyéni utazók, fiatal párok, fiatal házások, baráti társaság, vagy bárki aki dinamikus életet él, szereti a mozgást, a szabadságot, aki szereti saját maga szervezni a kirándulásait. Ugyanis ez a szolgáltatás típus csak kerete a kirándulásnak, a turista az iroda által egy útvonalra fizet be, amelynek állomásain leszállhat és saját belátása szerint, valamint a buszon található tanácsadó segítségével megszervezheti kirándulásának részeit.

Itt nincs két egyforma kirándulás, minden egyén számára az élmény a túra befejezésével válik teljessé, egészsé, a tervezés ekkor zárul le véglegesen.

5.2. Történeti áttekintő

A hop-on–hop-off mint turizmus típus igen új keletű jelenség, történeti szempontból a XX századra vezethető vissza. Annyira új, hogy turizmusformaként egyelőre a turisztikai katalógusok és szórólapokon kívül nyomtatott formában írott anyag még nem jelent meg róla.

A legelső turisztikai iroda amelyik ezt a fajta szolgáltatás-csomagot kezdte árulni, hop-on–hop-off néven az Euro Bus volt, Nagy Britanniában. Ezen csomagok árusítása 1996-1997 közötti időszakra tehető. Arról nincsenek információk, hogy ezek a csomagok milyen jellegűek voltak, milyen területet öleltek fel, vagy hogy hány naposak voltak.

1998-ot követően a turisztikai irodát átvette egy sokkal nagyobb hatáskörű szervezet, a Busabout, csakugyan Nagy Britanniából, Londoni székhellyel. Ők 4 fajta hop-on–hop-off turisztikai csomagot állítottak össze, ami a mai napig fennmaradt, megvásárolható, kipróbálható.

Az útvonalak⁵ felölelik egész Nyugat-Európát, van egy Északi körút, egy Déli, egy Nyugati körút, valamint egy Felxitrip ahol a turista választja ki magának az útvonalat, a meglátogatandó városokat. A közlekedési eszköz autóbusz. A túrák szezonálisak, a nyári és őszi hónapokat ölelik fel. A jegyek egy hónapig érvényesek, a turistákat egy angol nyelvű tanácsadó kíséri végig a buszon. Az útvonalak úgy vannak felépítve, hogy a turisták bejárassák Európa kulturális csomópontjait, a saját szájízük szerint. A Busabouttal bejárható 10 ország és ezen belül 30 desztináció, tehát igen széleskörű rálátást enged Európára.

A Busabout működésével párhuzamosan Törökországban is létrejött egy turisztikai iroda, a Fez Travel amely 1997-től kezdődően dobta piacra hop-on–hop-off termékeit. Az iroda székhelye Isztambulban található. Ők három fajta terméket⁶ állítottak elő, a hop-on-hop-off-on belül, amelyek felölelik egész nyugat és közép Törökországot.

Ezen turisztikai iroda termékei a legsikeresebbek, legegységesebbek, ezért erre visszatérek egy bővebbi elemzés erejéig.

Ezen nagyobb turisztikai irodák mellett, még számos más iroda, a világ különböző pontjain kezdett el árulni egy napos buszos körutakat, hop-on–hop-off név alatt, ezen turisztikai irodák hop-on-hop-off-ra vonatkozó kínálatát a Viator⁷, turisztikai online adatbázisrendszer szedte egy csokorba külön kategóriaként csoportosítva, megkönnyítve a jövődöbeli turisták könnyebb információhoz való hozzáférését, valamint a választás lehetőségét . Az alapeszme ugyanaz, egy közlekedési eszközre való jegy megvétele, amely során a turista az útvonalon található megállók során megtekintheti egy város fontosabb nevezetességeit, leszállva ott ahol akar és újra csatlakozva egy későbbi buszhoz amikor akar.

5.3. A hop-on–hop-off leírása

Hogyan jut el a turistához egy hop-on–hop-off jellegű szolgáltatás csomag ?

⁵ <http://www.busabout.com/Explorer>

⁶ http://www.feztravel.com/Hop_On_Hop_Off_Turkey.asp

⁷ www.viator.com

A XXI. század leghatásosabb kommunikációs eszköze az internet, a XXI. század fogyasztója, és főleg a hop-on–hop-off célcsoportja a fiatal generációkat célozza meg, így ez a szolgáltatás csomag legkönnyebben az interneten érhető el, elemzésem csakugyan az internet adatbázisán megtalálható hop-on–hop-off csomagokat célozza meg.

Struktúra szempontjából megkülönböztetünk egy napos és több napos hop-on–hop-off utakat, az egy naposak városnéző körút jellegűek, a több naposak pedig egy hosszabb idejű körút általános jellemzőit hordozzák magukon, konkrét példán keresztül az 5.5 fejezetben van bemutatva.

A jövődő turistának az utazást, legyen az egy napos vagy több napos, az illető turisztikai ügynökség weboldalán előre le kell foglalnia, ami azt jelenti, hogy kiválasztja *az útvonalat*, az indulás dátumát, valamint, hogy hol csatlakozik az útvonalhoz. Ezeknek a kirándulásoknak előnye, hogy az útvonalon belül bárhol lehet csatlakozni, az út pedig akkor ér véget ha a turista visszajut a túra kiindulópontjához. Egy másik előny, hogy a turista minden egyes megállónál annyi időt tartózkodik amennyit csak akar, minden egyes turisztikai ügynökség weboldalán az információk között ott található, a közlekedési eszköz közlekedési gyakoriságára vonatkozó időrend, amelyet hasznos dolog kinyomtatni. Így a turista saját maga osztja be az idejét, és tudni fogja mikor utazhat tovább a következő úti célhoz.

A jegyet meg lehet vásárolni az utazási irodáknál, amelyek foglalkoznak ezen típusú szolgáltatás-csomaggal, valamint meg lehet rendelni őket az interneten. A jegy voucher jellegű, az internetes megrendelés és kifizetés után, kinyomtatható a számítógépen, tartalmazza az illetékes nevét, aki igénybe fogja venni a szolgáltatás csomagot, és az összes szolgáltatást amit kifizetett. A voucher lehet csoportos jegy is ha egy ember több ember számára vásárol hop-on–hop-off szolgáltatás-csomagot. A jegy egy előre kiválasztott útvonalra vonatkozik, lényege hogy az útvonalon belül a turista ott kezdi el a kirándulást ahol akarja, a busz haladtával pedig az általa kiválasztott megállónál száll le, ahol saját belátása szerinti időmennyiséget tartózkodik, majd figyelembe véve a busz közlekedési gyakoriságát, a neki idő szempontjából legjobban megfelelő buszra száll fel és folytatja az útvonalát míg eléri a túra utolsó végállomását.

Fentebb említettem, hogy a csomag része egy *utazási tanácsadó* is, az utazási tanácsadó kifejezést szándékosan használtam, hisz eltér az idegenvezető személyétől, mert ez az a személy aki a turisták segítségére van a nyaralás során, információt nyújt az útvonalon található településekről, megtekintésre érdemes látnivalókról, különböző intézmények nyitvatartási intervallumáról, szállási

, szórakozási, étkezési lehetőségekről, ugyanakkor, nem hagyja el a buszt és nem kalauzolja a turistákat egyetlen fentebb megemlített területre sem, mint ahogy azt egy idegenvezető tenné.

A turisztikai ügynökségek weboldalán, megtalálható egy lista az ügynökség által ajánlott szálláshelyekkel (több napos út esetében), ezekben a szállodákban az ügynökségnek előre lefoglalt szobái vannak a hop-on-hop-off-osok számára, ezáltal is gondoskodva turistáiról, hogy azok semmilyen esetben ne maradjanak szállás nélkül az éjszaka folyamán. Persze a turista nem muszáj ezekből a szálláshelyekből válasszon magának, viszont így az ügynökség biztosítékot nyújt számukra, megelőzve a kellemetlenségeket.

A turista a szállítóeszköz elhagyása után teljesen magára van hagyva, a saját belátása szerint cselekszik, nem kötődik a turisztikai irodához.

Ez a fajta szolgáltatás-csomag olyan turisták számára van kitalálva akik nem szeretik az időhöz kötöttséget, inkább a szabadságot kedvelik, akik szertik saját maguk megszervezni a programjukat, hisz az útvonalon, a szállításon és a tanácsadáson kívül saját maguk döntenek el, hol szállnak le az útvonal mentén, az illető helyen mennyit ülnek, milyen nevezetességeket tekintenek meg, hol étkeznek, hova mennek szórakozni, mikor csatlakoznak újra a útvonalhoz.

Mindez nem volna lehetséges egy turisztikai ügynök által eltervezett és összeállított teljes szolgáltatás-csomag esetén, hisz abban az esetben a turista teljes mértékben a turisztikai ügynökséghez lenne kötve, negyvenegynéhány társával együtt akik ugyanazt a csomagot vették meg mint ő, megszabott útvonallal, szállással, étkezéssel, teljes programmal, és a turista esélye, hogy az uticél igazi arcát lássa és ne a turisztikai komplexumot az illető területen nagy mértékben lecsökken.

Tehát a Hop-on–hop-off csomag egy félig kész szolgáltatáscsomag, leginkább egyéni utazók számára tervezve, amely a turisztikai ügynökség és a turista egyforma munka hozzáadását igényli egy sikeres kirándulás létrehozása érdekében.

5.4. A hop-on–hop-off szolgáltatások földrajzi elterjedése

A hop-on–hop-off típusú szolgáltatás az egész Földön elterjedt jelenség, ha kontinens méretekben gondolkodunk, megtalálható Európában, Afrikában, Ázsiában, Amerikában és Ausztráliában is. Az országon belüli eloszlása már jóval kisebb.

A hop-on–hop-off szolgáltatások földrajzi eloszlását az 2. mellékeltben szeretném szemléltetni. A térkép alapján megállapítható, hogy vannak olyan települések ahol egy napos hop-on–hop-off kirándulásokat lehet megvásárolni, mint Cardiff (Wales), vagy Malaga (Spanyolország), valamint vannak olyan települések amelyek egy többnapos hop-on–hop-off túrának az egyik megállóját képezik, ilyen város Bern (Svájc), Siena (Olaszország), vagy akár Bordeaux (Franciaország), és legvégül vannak olyan városok ahol egy napos kirándulások vannak és egy többnapos túrának a részét is képezik, ide tartozik Párizs (Franciaország), Amsterdam (Hollandia), Berlin (Németország).

A hop-on–hop-off termékek százalékos eloszlását a Földön az 3. melléklet szemlélteti, miszerint a hop-on–hop-off termékek több mint fele (58%) Európában található, ezt követi 20%-al Ázsia, valamivel több mint 1/10-e (12%) a termékeknek Amerika városaiban vásárolható meg. Ausztráliában és Afrikában a százalékos eloszlás megegyezik (5%), mind a két kontinensen.

A hop-on–hop-off termékek országos eloszlását a 4. melléklet mutatja. Az ábra alapján Törökországban található a legtöbb hop-on–hop-off termék, azaz 25 városban, ezért fogok az itt található hop-on–hop-off-ról beszélni részletesebben az alábbiakban. Ezt követi Anglia 18 várossal, Olaszországban és Spanyolországban 11 városban kapható hop-on–hop-off termék, míg Ausztráliában, Dél-Afrikában és Németországban 6-6-6 városban találunk hop-on–hop-off terméket. A városok száma országon belül fokozatosan csökken.

5.5. Hop-on–hop-off a Fez Travel-nél

A több napos hop-on–hop-off utak közül a legérdekesebb, legizgalmasabb és a legjobban kidolgozottak a törökországi Fez Travel⁸ turisztikai iroda termékei. Emellett nagyon segítőkészek, így sikerült egy interjú erejéig többmindent megtudni a hop-on–hop-off struktúrájáról és lebonyolítási menetéről.

A Fez Travel mint már fentebb is említettem 1997-ben állította össze hop-on–hop-off termékeit és kezdte árusítani őket.

Három hop-on–hop-off-ra vonatkozó termékük van a Turkish Delight⁹, Silk Trail¹⁰ és a Turkey Express¹¹, az általuk bejárt útvonal az 5. mellékletben látható.

⁸ www.feztravel.com

⁹ http://www.feztravel.com/Fez_Bus_Turkish_Delight_Pass.asp

¹⁰ http://www.feztravel.com/Fez_Bus_Silk_Trail_Pass.asp

A fehér pontok az éjszakai megállók, a sárgák pedig a nappaliak, a piros vonal a hop-on–hop-off járatok által bejárt útvonalat mutatják, a barna pedig a helyi buszjáratot, emellett még vannak kiegészítő kirándulások amelyek színesebbé tehetik a hop-on-hop-off-ot, ilyen a sötétkék vonallal ábrázolt Blue Escape hajós kirándulás, a világoskék vonallal ábrázolt Mediterranean Dreaming hajós kirándulás, a zölddel ábrázolt Mr. Nemrut kirándulás és a lilával ábrázolt Safranbolui kirándulás.

A hangsúly a hop-on-hop-off-os kirándulásokon van, a kiegészítő célja, hogy valami újat nyújtson, valami pluszt a többi turisztikai irodánál, valamint, hogy változatosabbá tegye a nyaralást, hisz a turista a hop-on–hop-off során magára van utalva, ő intézi az egész napi programját és a szállást is, de kombinálva a kettőt lehet 2-3-5 napja amikor semmi gondja nincs, mindent a turisztikai iroda intéz. A szállás sem kell olyan nagy problémát jelentsen, mert a Fez Travel a honlapján ajánl egy sor hotelt, turistaszállót amelyek közül a turista kedve szerint választhat, ha előre szeretné biztosítani magát elszállásolás szempontjából, és minden esetben meg van adva, hogy a busz melyik hotelnél állomásozik. Ezek a szállások többnyire 2-3 csillagos turistaszállók¹², ár szempontjából nagyon gazdaságosak, figyelembe véve a turisták alacsonyabb igényeit szolgáltatáspaletta szempontjából, amely a tartózkodás rövidebb időtartamából adódnak, igénylésre viszont az utazási tanácsadó 4 vagy akár 5 csillagos hotelekkel is szolgálhat és persze megoldható a hotelnél való kiszállás és az attól való felvétel is.¹³

A buszok két napos gyakorisággal járnak, így a turistának van ideje több időt tölteni egy helyen és mégsem unja el magát egyetlen megállónál sem, viszont ha az idő szűkös ugyanazzal a busszal be lehet járni az egész útvonalat, hisz minden busz éjszakára állomásozik egy-egy városban, s ez idő alatt gyorsan a legfontosabb látványosságokat meg lehet tekinteni. Ha a turista hosszabb ideig szándékszik tartózkodni egy városban, fontos közölni az utazási tanácsadóval legkésőbb 48 órával előtte, hogy mikor akar újra csatlakozni a buszhoz, hogy a helye előre le legyen foglalva.³⁴

A buszok 17-től 35 személyesig terjednek, mivel az utak keskenyek nagyobb buszokat nem lehet berakni. A busz akár egy személy miatt is indul.

A legtöbb turista Ausztráliából és Új Zélandból érkezik Gallipoli megtekintése miatt, ezt követik az angolok, az amerikaiak főleg Kanadából látogatnak Törökországba, a negyedik helyen Ázsia áll turistaszám szempontjából, legutolsó helyen pedig Kelet-Európa áll.

¹¹ http://www.feztravel.com/Fez_Bus_Turkish_Express_Pass.asp

¹² <http://www.feztravel.com/Hostels.asp>

¹³ http://www.feztravel.com/Fez_Bus_How_it_works.asp

Nagyon sok pár választja ezt a kirándulási formát, vagy egyedülállók, viszont családosok nem. Életkor szempontjából az átlag 33 évet ad ki, viszont a legfiatalabb turista aki részt vett hop-on-hop-off-on két éves volt, a legidősebb pedig 87. A fiatalabbak, a húszas éveikben járók, általában a szezon közepén vásárolják meg a szolgáltatás-csomagot, az idősebbek, ötven év felettiak a szezon elején érkeznek és van, hogy a szezon végéig ülnek, vagy a szezon végén jönnek és hamar be is fejezik az utat. A nem szerint a turisták többsége nő, az arány 60%-40%, állapot szempontjából pedig a többség az egyedülálló nő és a gyermek nélküli párok.

A turisztikai ügynökség az első négy évben nem követte figyelemmel a hop-on-hop-off-ot választó turisták számát, majd személyzetváltásnak köszönhetően 2001-től már pontos adataink vannak arról hányan választják ezt a turizmus típust, arra, hogy felfedezzék Törökországot. Az erre vonatkozó adatokat a 6. mellékletben szemléltettem.

Az ábra alapján megállapíthatjuk, hogy a Fez Travel számára a 2001-es év volt a legsikeresebb hop-on-hop-off szempontjából, ebben az évben a turistaszám jóval meghaladja a későbbi évek értékét. A főszezon július, augusztus, szeptemberre tehető és szinte minden későbbi évnél magasabb 150 turistával ez az év főszezonjának turistaszáma. A 2002-es év esetében a főszezon nem annyira kiemelkedő a többi hónaphoz viszonyítva, csakugyan erre a három hónapra tehető, míg 2001 augusztusában 352 turista volta maximum, addig 2002-ben már csak 221 turista érkezett júliusban. 2003 esetében a főszezon lecsökken két hónapra, ez augusztus és szeptember, a legmagasabb turistaszám továbbra is csökken, de nem olyan nagy eltéréssel 2002-höz képest, itt szeptemberben számoltak 210 turistát. A 2004-es év esetében igen nagy ingadozások figyelhetők meg hónaponként, a csúcside szeptemberre tehető, 269 turistával, az alacsonyabb érdekltség van júliusban és augusztusban, a legkevesebb turista pedig októberben érkezik. 2005-ben a turistaszám megint enyhe csökkenést mutat az előző évhez képest, a csúcside augusztusra tehető és szeptemberre, 2006-ban a csökkenés tovább folytatódik, a legtöbb turista júliusban érkezik. A 2007-es év nem teljes adat szempontjából, mivel az adatokat októberben kaptam az interjú során és még az adatok nem voltak feldolgozva a szezon utolsó három hónapjára, így az első négy hónapra vonatkozóan megállapítható, hogy a legforgalmasabb hónap április.

Ha általánosan megfigyeljük az egyes évek turistaforgalmát, megállapítható, hogy a 2001-es évtől csökken a hop-on-hop-off-ot igénylő turisták száma, egészen 2003-ig, majd enyhe növekedés történik a 2004-es 2005-ös években, és megint csökkenés 2006-2007-ben, tehát az átlag turistaszámban egy kétéves fluktuáció figyelhető meg.

Az átlag görbéje 2001-2007 között az átlag turistaszámot mutatja hónapokra lebontva, ez alapján a legtöbb turista szeptemberben érkezik és a leggyengébb hónap október, 84 turistával.

A legkedveltebb hop-on–hop-off út a Turkish Delight, mivel ez tartalmazza a legtöbb megállót, ezen kirándulás által kapjuk a legmélyebb betekintést Törökország kultúrájába.

Míg a Turkish Delight a 6. mellékletben a piros vonallal jelölt útvonalat jelenti, a Silk Trail és a Turkey Express ezen útvonal csak bizonyos részeit érintik, rövidebbek, hamarabb bejárhatóak, kevesebb élményt nyújtanak és persze olcsóbbak. A Silk Trail a Istanbul-Kusadasi-Koycegiz-Fethiye-Olympos-EgirdirCappadochia-Istanbul útvonalat járja be és a második legkedveltebb hop-on–hop-off választás a turisták számára. A Turkey Express-t kevesen választják mivel igen rövid, azok számára van kitalálva akik idősükében lévén akarják megtekinteni Törökországot, ez a szolgáltatás-csomag a következő útvonalon halad, Istanbul-Canakkale-Kusadasi-Pamukkale-Egirdir-Cappadochia-Istanbul.

A turisták 10%-a vásárol kiegészítő kirándulásokat, ezek közül a legkedveltebb a Mediterranean Dreaming. A Turkish Delight és a Silk Trail útvonalán el lehet érni az összes ilyen jellegű kirándulást, míg a Turkey Express esetében Mr. Nemrut és a Safranbolu-i kirándulás adható hozzá a hop-on-hop-off-hoz.

Mivel a Turkish Delight a legkomplexebb és leggyakrabban vásárolt szolgáltatás-csomag, ennek a felépítését mutatnám be részletesebben.

A Turkish Delight betekintést nyújt egész Nyugat Törökország kultúrájába.

A busz Istanbulból indul, de persze hop-on-hop-off-hoz híven a turista bárhol csatlakozhat a buszhoz, megtéve az egész körutat, a busz visszazállítja a turistát felszállóhelyéhez. A körutat minimum 9 nap alatt lehet megtenni.

A teljes útvonalat a Fez Travel szektorokra bontotta le, mivel az egyes hop-on–hop-off szolgáltatás csomagok között vannak átfedések, s így ha szektorok szintjén van megjelenítve az út könyebben átlátható a felépítés és a buszok órarendje a turista számára. A Turkish Delight nyolc szektorból épül fel, amely a következő útvonal szakaszokat tartalmazza:

1. Istanbul – Gallipoli

Az út a Márvány Tenger nyugati partjain vonul végig, délután pedig tiszteletünket tehetjük Anzac előtt – az ausztráliai és új zélandi hadsereg testület akik partra szálltak az első világháború idején Gallipolinál – egy opcionális kirándulás alkalmával a Gallipoli-i csatatéren, vagy el lehet tölteni a délutánt Canakkale felfedezésével is.

2. Gallipoli – Kusadasi/Selcuk, Trója és Pergamum fele

A busz az Égei-tenger déli partjain halad végig, megpihenve Trója és Pergamum ősi városainál, egy vezetett kirándulás erejéig. Ha az idő megengedi meg lehet tekinteni a helyi kézművesek munkáit, betekintést lehet nyerni a munkamenetükbe. Az éjszakára vonatkozóan a turista opcionálisan dönthet, hogy Kusadasi-ban vagy Selcuk-ban szeretne szállást. Ez az éjszakai megálló a legmegfelelőbb arra, hogy megtekintsük Pamukkale fehér kalcium teraszait.

3. Kusadasi/Selcuk – Koycegiz

A napi program a festői tóparti Koycegiz megcsodálása, amely strandjáról és iszapfürdőjéről híres. Az úton a busz megáll Milas-nál azok számára akik az útjukat Bodrum strandja felé veszik.

4. Koycegiz – Fethiye/Oludeniz, Salkikent George fele

Salkikent George Törökország leghosszabb és legmélyebb kanyona, egy egyedi hegy amelyet egy földrengés kettérepesztett a közepén. Az úton sok értékes információt gyűjthetnek a turisták a híres török szőnyegekről és a falusi életről, majd egy folyó menti ebédben lehet részük. Az éjszakát megint választás szerint lehet tölteni Fethiye kikötővárosában, vagy a tengerparti strandvárosban, Oludeniz-ben. Ennél a megállónál adódik lehetőség beiktatni egy hajós kirándulást, a Blue Escape-ot vagy a Mediterranen Dreaming-et.

5. Fethiye/Oludeniz – Olympos, Kas fele

A Mediterrán tenger partjainál járunk, ennek öröme szerepel a programban egy megálló a Kaputas strandnál, a fürödni vágyók számára. Az út Kas felé vezet tovább, amely egy hagyományos kis halászfalu. Az éjszakai megálló Olympos ősi városa, egyedi faházairól is híres. Ez éjszaka alatt a turisták megtekinthetik Chimaera örökkön égő lángjait.

6. Olympos – Egirdir, Duden vízesés fele

A délelőtt folyamán Antalya üdülővárosába érkezik a busz, a város vízeséseiről és gyönyörű tájairól híres, majd tovább haladunk az Egirdir-i tó felé, egy megállóval a Duden vízesésnél.

7. Egirdir – Cappadochia, Konya fele

Az út egy régi selyemkereskedelmi útvonalon, az anatóliai síkságon halad keresztül, a turisták az úton meglátogatják Sultanhani Caravanserai-t és Obruk-ot ahogy azt régen a kereskedők is tették. Az éjszakai szállás Cappadochia-ban van, ahol az alvást, evést, ivást emberileg készített barlangokban lehet lebonyolítani, meg lehet tekinteni a föld alatti városokat, és érdemes részt venni a

török folklór esten, amely magába foglal annyi ételt, sört, bort és raki-t amennyit a turista megbír. Itt lehet tenni megint egy kitérőt megtekinteni Mr. Nemrut-ot, vagy másképp részt venni a Keleti Felfedező kiránduláson.

8. Cappadochia – Istanbul, Ankara fele

Istanbulba az utat éjszaka teszik meg a turisták, idő és pénz spórlás végett. A turisták a korai órákban érkeznek meg a Fez Travel turisztikai irodája elé, amely a régi városrészben található, közel Sultanahmet mecsetéhez és számos más turisztikai célponthoz, mint a Topkapi palota, a Kék Mecset, az Aya Sofia, a Hippodróom, a Földalatti víztartály, és a Graand Bazaar. Érdemes egy hajós kirándulást tenni a Bosporuszon és csodálni a nyüzsgő várost.

Az út felnőtteknek 209 euró, diákoknak 195, tartalmazza az utat, az utazási tanácsadót, a Trójai és Pergamum-i várostúra esetében az idegenvezetőt, nem tartalmazza a szállást, belépőket, opcionális tevékenységeket és az étkezést.

5.6. Románia hop-on-hop-off

Románia turisztikai potenciálja nagy mértékben ideálissá teszi az országot egy hop-on-hop-off rendszer kialakítására. Ezt a buszrendszert nagyon sokféleképpen ki lehet alakítani, hisz mindenki szubjektíven értékeli fel az egyes turisztikai célpontokat.

Ebben a fejezetben céloim megalkotni egy olyan turisztikai terméket amely még Románia szinten nem létezik, hop-on-hop-off jelleggel érinti Románia fontosabb látványosságait és hop-on-hop-off lévén ugyanakkor esélyt ad a turisták számára az egyes célpontoknál a mélyebb elmerülésben, megismerésben.

Egy Erdély körutat terveztem, északon egy enyhe átnyúlással a moldvai részre, Kolozsvári indulással és érkezéssel. A körutat legkevesebb 8 nap alatt lehet megtenni, az érintett célpontokat.

A következőkben szeretném a busz által naponként megtett útvonal szakaszok látványosságait ismertetni:

1. nap: Kolozsvár – Torda – Marosvásárhely – Szaplonca (7. melléklet)

a. Torda

A város évszázadok óta sóbányászatáról híres, ugyanakkor számos jeles történelmi esemény színhelye, megemlítendő, hogy Európában elsőként itt iktatták törvénybe a vallásszabadságot.

A busz Erdély egyik legérdekesebb természeti látnivalója, a *Tordai sóbánya* megtekintése erejéig áll majd meg, viszont aki hosszabb ideig szeretne a településen elidőzni megtekintheti a kívül félig gótikus, félig barokk, belülről pedig teljesen barokk *katolikus templomot*, a puritán belsőjű *református templomot*, a *Fejedelmek házát* amelyben az országgyűlésekre érkező erdélyi fejedelmek voltak elszállásolva, a *Történeti múzeumot* ahol festett üvegikonokat és népművészeti tárgyakat találhatunk, az unitárius templomot, ahol Petőfi is megszállt átutazóban, az impozáns fallal körülvett *Újtordai református templomot*, vagy ellátogathat a gyógyhatású *Torda-fürdőre* ahol sósvízű fürdőket alakítottak ki (FARKAS, SÓS, 2007).

Hosszabb tartózkodás esetében, el lehet látogatni a festői látványt nyújtó *Tordai-* valamint a *Túri-hasadékhöz*.

b. Marosvásárhely

A székelyek legnagyobb városában érdemes megtekinteni a *Kultúrpalotát*, ahol az előcsarnok az indiai templomok hangulatát idézi gazdag díszítésével, a hangversenyterem különösen értékes orgonájával hívja fel magára a figyelmet, a fő látványosság pedig a Tükörterem tizenkét festett üvegablaka.

Hosszabb elidőzés végett meg lehet még tekinteni a *Kereskedelmi és Ipari kamara épületét*, a *görög katolikus székesegyházat*, a *Természetrajzi Múzeumot*, 1900-ban épült Erdély legszebb *zsinagógáját*, a barokk stílusú csodaszép *Tholdalagi-palotát*, melynek termei a *Néprajzi Múzeumnak* adnak otthont, a *színház* modern épületét, az *ortodox katedrális*t, a barokk stílusú *katolikus templomot*, A XVII. századi *várat*, mellette pedig a *református vártemplomot*, a *székely vértanúk emlékoszlopát*, a *Teleki Tékát* mely Gróf Teleki Sámuel erdélyi kancellár híres könyvgyűjteményéből alakult (FARKAS, SÓS, 2007).

c. Szaplonca¹⁴

Itt található Románia egyik leghíresebb *temetője*, biztos minden turistát jobb kedvre derít majd. Hírességét a festett fejfákon lévő vidám hangulatú versekről kapta melyek az elhunyt életét jellemzik röviden és sokszor ironikusan. A maga nemében egyedülálló temető megteremtője Stan Ioan Patrascu volt aki 1930-tól kezdően kezdte készíteni világhíressé vált alkotásait. 1977-ben bekövetkezett halála óta egyik tanítványa folytatja munkáját.

2. nap: Szaplonca – Putna – Sucevita – Voronet (8. melléklet)

¹⁴ http://transylvania.landy-group.com/hu/tura/megszentelt_helyek_es_kulturortoreneti_emlekek_bukovinaban_es_erdelyben

a. Putna¹⁵

Az út átvezet az ország egyik legmagasabb hágóján az 1416 méter magas Borsai hágón, elhagyva az aszfaltozott utakat és az Obcina hegység és tanyáin, völgyein és hegygerincein keresztül fogják a turisták megközelíteni Románia leghíresebb ortodox kolostorát a Bukovinában található *Putnát*. A fenyvesek, és havasi legelők tövében fekvő kolostorokat a Moldovai fejedelmek alapították a történelmi múltban, hogy emléket állítsanak uralkodásuknak és többségük az általuk alapított kegyhelyre temetkezett. A kolostorok közös jellemzője, hogy belső falaik mellett egyedülálló módon külső falaik is teljes egészükben freskókkal vannak borítva. Ezek célja dekorációs szerepük mellett az volt, hogy az írástudatlan lakosság könnyebben megértse a bibliai történeteket.

b. Sucevita¹⁶

Az itteni *kolostor* talán a legsztétikusabb az összes bukovinai szenthely közül, ha az építkezési stílusát és a természeti környezetének hangulatát tekintjük. A XVI. század végén több fázisban épült kolostort az országnak fejedelmet is adó Movila család építette. A vegyes bizánci és gótikus elemeket is tartalmazó templomának freskói a legjobb állapotban maradtak fent az e században épült híres moldovai kolostorok freskói közül és egész bibliai jelenetsorokat mutatnak be. A leghíresebb jelenet az – Erények lépcsője – című, amely igen érzékletesen mutatja be a poklot és a mennyországot. Realisztikus stílusa már túllép a merev bizánci ábrázolásmódon és a kortárs Nyugat-Európai festészet hatásáról tanúskodik.

c. Voronet¹⁷

Mіндеgyik településen érződik a román egyházi és az egyetemes közép és újkori európai kultúra hatása. Kiemelhetjük ezek közül a *Voronei kolostort*, melyet 1488-ban Stefan cel Mare fejedelem alapított, freskóinak reneszánsz hatása és a kék szín különleges árnyalatainak a felvonultatásáról vált híressé.

3. nap: Voronet – Borszék – Békási Szoros – Gyilkos tó – Gyergyószentmiklós (9. melléklet)

a. Borszék

¹⁵ http://transylvania.landy-group.com/hu/tura/megszentelt_helyek_es_kulturortometri_emlekek_bukovinaban_es_erdelyben

¹⁶ http://transylvania.landy-group.com/hu/tura/megszentelt_helyek_es_kulturortometri_emlekek_bukovinaban_es_erdelyben

¹⁷ http://transylvania.landy-group.com/hu/tura/megszentelt_helyek_es_kulturortometri_emlekek_bukovinaban_es_erdelyben

Borszék sokak szerint Székelyföld legszebb fekvésű üdülővárosa, népszerűségét, hegyvidéki levegőjének és világhírűvé vált, természetesen szénsavas gyógyvizének, a borviznek köszönheti. Itt található Románia legnagyobb *ásványvíz-palackozó üzeme*, amely Románia ásványvízpiac több mint egynegyedét uralja. 1806-ban kezdték meg a borvíz palackozását, s a XIX. Század második felében már Európa számos országába szállították (FARKAS, SÓS, 2007)

Hosszabb elidőzést igényel, de érdemes megtekinteni a „*Hét Forrás Útjának*” borvizeit, melyeket elsősorban emésztőrendszeri megbetegedések gyógyítására ajánlanak, a Kossuth-forrást, a *Főkutat* a fürdőtelep legjelentősebb ásványvízforrását, a *Medve barlangot*, mely a víz oldó hatására keletkezett üreg, a *Cseppköves-barlangot*, a *Bagolyvárt*, a Hármasliget gyógyláp területén található *tőzeglápot*, gyógyiszappal, reliktum növényekkel, kalciumos és magnéziumos ásványvizekkel, egy pavilonnal körülvett *mofettát*, a *Kerekszéki travertin bányát* (PÁL, 2008).

b. Békási Szoros

A *Békás-szoros* a legdrámaibb hatású átkelőhely a Kárpátokban, az országutat több kilométeres hosszúsággal 2-3000 m magas meredek sziklafalak szegélyezik. Az út kiszélesedő részein szuvenírárusoktól lehet ajándékot, vagy egy kis emlékeztetőt vásárolni. Aki kedveli a hegymászást, sziklamászást, elidőzhet pár napig, hisz a környék sziklái, köztük az *Oltárkővel*, a hegymászók kedvelt célpontjai, kérdéseikkel, vagy túravezetésért pedig profi hegymentőnkhöz fordulhat (FARKAS, SÓS, 2007).

c. Gyilkos-tó

A *Gyilkos-tó* igazi természeti ritkaság, 1837-ben a nagy esőzések következtében a Békás-patak fölött magasodó gyilkos kő egy része leszakadt és elzárta a patak folyását. Nevét onnan kapta, hogy a földcsuszamlás az itt legeltető pásztorokat is maga alá temette, s a hagyomány szerint az ő vérük festette vörösre a tó vizét, a víz alá került fenyőfák, s a fatörzsek csomkjai ma is hátborzongató látványt nyújtanak. A tóban lehet csónakázni, s könnyű sétával egy óra alatt körbe is lehet járni, fel lehet mászni a Kis-Cohárd sziklára is ahonnan csodálatos kilátás nyílik a Gyilkos-tóra és a környező hegyekre (FARKAS, SÓS, 2007).

d. Gyergyószentmiklós

A busz éjszakára *Gyergyószentmiklóson* áll meg, esti sétaként meg lehet tekinteni a *Szabadság teret*, amely a leghangulatosabb tér Székelyföldön, a közepén a *Szent Miklós szoborral*, a misztikus hangulatú *örmény katolikus templomot*, a *római katolikus templomot*, a *város zsinagógáját*, egy XIX. századi *vízi malmot*, reggeli felfrissülésként pedig érdemes betekinteni a

Tarisznyás Márton Múzeumba, ahol gyergyói festett bútorokat, vetett ágyat, viseleteket, illetve egyéb népi eszközöket találunk (FARKAS, SÓS, 2007).

4. nap: Gyergyószentmiklós – Parajd – Szováta – Korond – Segesvár (10. melléklet)
 - a. Parajd

Parajd a Székely-Sóvidék természetes központja. A település sorsa szorosan kötődik a sóbányászathoz. A parajdi látnivalók zöme csakugyan a sóval kapcsolatos: *a sómalom*, *a sósfürdő*, *a Sóhát és Sósoros*, természetvédelmi területnek van nyilvánítva, sószakadékok és sósziklák tarkítják.

A falu központjában is találunk turisztikai látványosságokat, ide sorolhatók a különböző templomok, a művelődési otthonban a néprajzi kiállítás, a sóhivatal épülete, valamint az *Áprily Lajos-emplékház* (VOFKORI, 1998).

A környék fő attrakciója a *Sóbánya*, melyet már a rómaiak is ismertek, só tartaléka elég volna a világnak 400 évig. A kitermelt kamrákat gyógyászati és turisztikai célokra alakították ki. Javasolt napi tartózkodási időtartam 4 óra, erre a célra az embereknek kialakítottak futball pályát, a gyerekeknek játszóteret fa játékokkal, sózót (itt a gyerekek nem homokoznak, hanem sóban játszanak), büfét. A bányában található, a világon egyedülálló *ökumenikus kápolna*, ez a bánya büszkesége. Itt nem csak istentiszteleteket, miséket tartanak, hanem koncerteket is. Előadtak itt régi- és klasszikus zenét, de kórusok- és egyéni előadók is léptek fel (SZABÓ, 2007).

Aki légúti megbetegedéssel küszködik érdemes a kirándulásba beiktatnia egy pár napos kúrát a sóbányában.

- b. Szováta

Szováta a Sóvidék legnagyobb települése, híres fürdő- és üdülőhely, két részből áll: *Szováta város* és *Szováta-fürdő*. Az itt található tavak közül a legismertebb a *Medve-tó*, Románia legnagyobb heliotherm dolina- és torlasztava. Vizének sótartalma 256 g/l. A reumatikus-endokrin, nőgyógyászati-panaszok, gyulladások és ízületi bántalmak kezelésében páratlanul áll hazánkban (VOFKORI, 1998), nevét kiterített medvebőrhez hasonló alakjáról kapta, a Cseresznyés hegy lábánál jött létre. A tó eredeti mérete és alakja mindmáig megmaradt.

Említésre méltó még a heliotherápia, tófürdővel egybekötött napfénygyógymód, a kádfürdő és az elektrotherápia.

További tavak: a *Mogyorósi-tó*, a *Fekete-tó*, a *Vörös-tó* és a *Zöld-tó*.

Szováta már rég híres a kezelőrezszlegéről és az elért jó eredményekről. A fürdőkúrák három félek, egyéntől függően bármelyikük beiktatható a kirándulás programjába:

- megelőző kezelés, 10-12 nap
 - betegség gyógyítása, 18-20 nap
 - az egészség helyreállítása, rehabilitáció, rendszerint 3 vagy több hét (SZABÓ, 2007).
- c. Korond

Korond Hargita megye egyik leghíresebb települése. Neve szorosan kapcsolódik a népi kerámiához és edényiparhoz. Legfontosabb turisztikai vonzereje a főút menti *kirakodóvásár*; emellett még érdemes megtekinteni az *unitárius* és *katolikus templomokat*, az *unitárius temetőt*, a *falumúzeumot*, a 166-os házszám alatti *csúrt* és a két *vízimalmot* (VOFKORI, 1998), a túrázni vágyók kedvelt célpontja pedig a *Firtos-hegyen* levő egykori *Firtos vára* (FARKAS, SÓS, 2007).

d. Segesvár

Éjszakai megállónk *Segesvár*; ahol a *segesvári vár* a világörökség részét képezi, falain belül találjuk Erdély legfestőibb várnegyedét. Érdemes megtekinteni (másnap reggel) az *óratornyot*, a várostörténelmi múzeumot, a horrorra fogékony turisták számára a középkori élet sötétebb oldalát mutatják be a torony kapualjából nyíló *kínzókamrában*. Megtekinthető még egy *középkori fegyverekből álló gyűjtemény*, a *XV. századi gótikus kolostortemplom*, a hagyomány szerint a templom közelében levő táblával megjelölt házban született 1431-ben Vlad Tepes havasalföldi vajda, azaz Dracula Gróf. A várnegyed főterén áll a *XVII. századi Szarvas-ház*, sarkát egy 1693-ban készült szarvas freskó díszíti, el lehet sétálni az 1642-ben épült, fából készült 172 fokból álló *Diák-lépcsőhöz*, a híres vártemplomhoz, a templom mögötti *evangélikus temetőbe*, a reneszánsz stílusú *Megyeházhoz*, a *római katolikus templomhoz*, valamint a *XV. századi Leprások templomához*, (FARKAS, SÓS, 2007).

Séta után meg lehet pihenni a várban található hangulatos éttermekben, kocsmákban.

5. nap: Segesvár – Nagyszeben – Vízakna – Vörös-árok – Déva (11. melléklet)

a. Nagyszeben

Nagyszeben évszázadokon keresztül volt Szászföld „fővárosa”, az Európai Bizottság 2007-re „Európa Kulturális fővárosának” választotta¹⁸, ennek tiszteletére a belváros valósággal ujjá született. A kitüntető címet Nagyszeben Luxembourg városával együtt nyerte el.

¹⁸ www.sibiu2007.ro

Nagyszeben legfontosabb látnivalója az *óváros*, az *evangélikus templom* és az egyedülálló képzőművészeti gyűjteménnyel rendelkező *Brukenthal Múzeum*, valamint a város szélén húzódó Erdély legnagyobb szabadtéri *falumúzeuma* (FARKAS, SÓS, 2007).

Aki pedig meg meri kockáztatni sétáljon át a *Hazugok hidján*, mely a monda szerint hazug ember alatt leszakad.

b. Vízakna

Vízakna római időkre visszavezethető sóbányászatáról híres. A régi sóbánya aknáiban kialakult tavak vizéből hozták létre a mai kiépített strandot és a mellette álló gyönyörű szecessziós stílusú gyógyközpontot (Farkas, Sós, 2007).

A sós tavak a legfontosabb természeti adottságok lévén a környéken, képezik a település turisztikai vonzerejét.

A tavak mélysége 20 és 176 m között ingadozik, ezek közül kiemelkedő az *Avram Iancu tó* melynek mélysége 132,5 m és Románia legmélyebb bányatavaként ismert.

A tavak sókoncentrációja 200-300 g/l között változik, a mélységgel arányosan nő, ami elősegíti a különböző kezelések hatékonyságát.

A tavak másik jellegzetessége a heliotermia, a nyári hónapokban a tavak felszíni hőmérséklete eléri a 24,5 fok C-t, 1 m-es mélységben a hőmérséklet 31,4 fok C-ra nő, 1,5 m-es mélységben pedig eléri a 40 fok C-t aztán újra elkezd csökkenni, ideálissá téve a tavakat fürdőzésre.

A *Crisan tó* környékén 3 forrás található *Horea, Closca és Crisan*, melyek összetételében nátrium-klorid, szódabikarbóna, jód és bróm található. A források vize légzési betegségek gyógyítására használt, inhalálás, valamint gyomorbetegségek gyógyítására ivókúrák formájában.

Egy másik gyógyító erővel bíró anyag az iszap a tavak aljáról, gyógyhatását az összetételében található szerves és ásványi anyagoknak tulajdoníthatjuk¹⁹.

A festői környezet és a gyógykúrák kettős hatása megér egy pár napos pihenőt.

c. Szászebes – Vörös-árok

Szászebes látnivalója a már XII században álló mai *evangélikus templom* öse. A templomudvaron álló *Szent-Jakab kápolna* a XIV. századi. A városban sétálva több helyen látható a *néhai várfa* ma is álló *maradványaival*, melynek összhossza 1700 m.

¹⁹ www.ocnasibiului.ro

Szászebes fő látnivalója a város határában, már messzebről kitűnő *Vörös-árok*, mely az intenzív esőzések eróziójának az eredményeként jött létre. Ma a térség földtani és botanikai rezervátummá van nyilvánítva (PÁL, 2004).

A főútról fél órás sétával megközelíthető.

d. Déva

Estére ér a busz *Dévához*, naplementi időtöltésként erdei ösvényen fel lehet sétálni a *dévai várromhoz*, viszont ha túl meredeknek tűnik a hegy fel lehet jutni felvonóval is.

6. nap: Déva – Vajdahunyad – Hátszeg – Retyezát Nemzeti Park – Orsova (12. melléklet)

a. Vajdahunyadi vár

Erdély egyetlen, legimpozánsabb és leginkább épen maradt gótikus várkastélya, *Vajdahunyad vára*. A vár eredetileg a XIII. században épült. A várat Zsigmond király katonai érdemeiért adományozta Hunyadi János apjának, majd Hunyadi János megerősítette és kibővítette, innen a vár neve. Jellegzetes részei a várnak a *lovagterem*, a *Mátyás-loggia*, a *várkapolna karzata*, a *Kisasszonyok szobája*, az *Országház*, valamint a *Kapisztrán-torony* (FARKAS, SÓS, 2007).

b. Hátszeg – Őraljaboldogfalva

Hátszeg ékessége a *bövényrezervátum*, az állatpark 1958-ban létesült, jelenleg négy bövény lakja, amiből kettőt Hollandiából szállítottak ide, a másik kettő pedig az alföldi bövény kategóriájába tartozik, már csak rezervátumokban élnek, mindössze 60-an elszórva a világban (JANCSIK, 2006).

Hátszegtől néhány kilométerre található *Őraljaboldogfalva*, a környék fontos nevezetessége *református temploma*, nagyon *régi kápolnái* és *régi magyar temetői*. A református parókián pedig szívesen szerveznek kirándulásokat a Hátszeg környéki látnivalók bemutatására (FARKAS, SÓS, 2007).

c. Retyezát Nemzeti Park

A *Retyezát Nemzeti Parkot* a nyugati belépőhely felől közelítjük meg, Gura Zlara-nál.

A Retyezát mind a kezdő, mind a tapasztalt túrázók körében az egyik legnépszerűbb hegység Erdélyben. A magashegységi táj, a sziklás hegygerincek, a kőfolyások, a havasi rétek és törpefenyők egyaránt megtalálhatóak itt. A jégkorszakban kialakult hegység legfőbb vonzerejét a jég által létrehozott mintegy száz tengerszemek közül párat szakképzett túravezetővel történő túra alkalmával tekinthetnek meg a turisták (FARKAS, SÓS, 2007).

d. Orsova – Kazán-szoros

A körülbelül 130 km. hosszú, Galambóctól Szörényvárig tartó Vaskapu legbámulatósabb része a *Kis-* és a *Nagy-Kazán szorosa*. A folyó a felső szakaszon, a Nagy-Kazán-szorosnál a legkeskenyebb, mindössze 150 méter, ennél valamivel szélesebb a Kis-Kazán. A kettő között találjuk a dubovai kiöblösödést, ahol a víz közel 80 méter mély.

A környék legfontosabb látnivalói: *Nagy-Kazán-, Kis-Kazán-szoros, Babakáj-szikla, Galambócz-vára* (szerb oldal), *László-vára, Trikule, Traianus-táblája, Baross-tábla, Ponikova-barlang, Piscabara-barlang*, valamint az újabban faragott *Decebal-szobor* (TELBISZ, 2007).

7. nap: Orsova – Temesvár – Arad – Medve Barlang – Csodavár (13. melléklet)

a. Temesvár

Temesvár a leginkább nagyvárosias hangulatú város Erdélyben, a barokk, az eklektikus és a szecessziós építészet keveredése. A látnivalók a város két nagy főtere köré csoportosulnak.

A *Dóm tér*, közepén a *Szentháromság szoborral és mezotermál ásványvizes kúttal*. A teret főleg barokk épületek szegélyezik: a *Dóm-templom*, a Csanádi püspökség székesegyháza volt, 1736 után épült, osztrák barokk stílusban. Tornyait alacsonyra építették, hogy a régi várrendszerben az ágyúgolyók útját ne akadályozza, a *szerb ortodox székesegyház, Szavolyai Jenő herceg háza*, a *volt katolikus püspöki palota*, valamint szép látványt nyújt a *volt Kormányiszéki palota*, 450 helyisége van, ma itt a törvényszék található.

A Dóm térről közelíthető meg a *Bástya*, a régi városfal megmaradt része, a *Néprajzi Múzeum*, a barokk stílusú *Római Katolikus Püspöki Palota*, a *Vastuskós-ház*, amely nevét onnan kapta, hogy egy szögekkel kivert vastuskó díszíti az oldalát, valamint a *Forradalom Emlékmúzeuma*, ahol drámai fényképekkel idézik fel az 1989 decemberének eseményeit.

A *Szabadság tér* látványosságai közé tartozik a régi városháza, a *régi piarista gimnázium*, mely eredetileg ferences kolostor volt, Temesvár egyetlen középkori épülete, a *Hunyadi-várkastély*, a háromtagozatú *Temesvári Állami Színház*, egy épületegyüttest alkotva az *Állami Operaházzal*.

Érdekes látnivaló még a *Római katolikus székesegyház*, a néprajzi, művészeti és történeti múzeum, a *Segítő Boldogasszony szobra*, ez jelöli Dózsa György kivégzésének helyét, az *Opera tér*, mely egy hatalmas sétányt képez, műemlékekkel körbevéve, a *Román ortodox székesegyház*, Románia legnagyobb ortodox temploma, tornya 83 m magas, a forradalom áldozatainak emlékkeresztjei.

Béga-csatornán pedig, mely a várost kettészeli, az öreg fűzfák árnyékában sétahajóval lehet végigmenni (FARKAS, SÓS, 2007).

b. Arad

Arad az 1849-49-es szabadságharc és a 13 vértanú városa, az aradi vértanúk emlékművén kívül a város tartogat még jó néhány vidámabb látnivalót, amelyekért akár egy-két napot is érdemes eltölteni.

A főter környékén megtekinthető az 1913-ban épült *Kultúrpalota*, Arad másik szemet gyönyörködtető látnivalója a *Városháza lépcsőházának festett ívegablak-sorozata*, a *Csanádi Palota*, a *Művészeti Múzeumban* impozáns kiállítást láthatunk barokk, biedermeier, empire bútorokból, a főteret lezáró épület pedig az impozáns Állami Színház.

A belváros egyik jellegzetes épülete az 1904-ben épült minorita templom, itt látható *Nepomuki Szent János kőszobra*. Arad egyik legfőbb nevezetessége a *Szabadság-szobor*, az aradi vértanúknak állít emléket, az aradi vár mellett lett felállítva, mely 1763-1783 között épült Mária Terézia parancsára, ma még katonai objektum, ezért nem látogatható (FARKAS, SÓS, 2007).

c. Medve Barlang

A barlangot 1975 szeptember 17-én fedezték fel, a márványkitermelés egyik robbantása során. Két szintből áll, feltárása után egy részét villamosították. 1980 július 14-én tartották a barlang hivatalos megnyitóját. A képződmények sokaságával vívta ki az emberek csodálatát. Mindössze 1,5 km hosszú, ebből 521m a tudományos kutatást szolgálja, és nem látogatható. A felső, látogatható szinten található képződmények képei, már világszerte ismertek (GHINEA, 2002).

Három folyosó: a *Medve*, az *Emil Racoviță* és a *Gyertyák folyosó* visz el a *Gyertyák*, a *spagettik*, az *Emil Racoviță* és a *Csontok termébe*. A kb. 45 percet tartó képzett idegenvezetővel történő látogatás a Medvék folyosóján kezdődik, ahol több barlangi medve (*Ursus Spelaeus*) csontvázát találták, amely már több mint 10 000 éve nem lakja a Földet²⁰.

d. Pádis – Csodavár

Erdély legkedveltebb túrázó helye, a természetvédelmi területnek nyilvánított *pádisi karsztvidék*. A *Pádis-fennsík* legismertebb látványossága a *Csodavár* nevű hatalmas sziklaüreg, melynek mélyében a környék legszebb karsztjelenségeit figyelhetjük meg, egy 5-6 órát igénybe vevő gyalogtúra alkalmával. Gyakorlott túrázóknak, s aki szeretne mindenképp több napot itt tölteni, ajánlott a hosszabb és nehezebb körtúra, amely a *Galbina-kőhöz* és az *Eszkimó-jegesbarlanghoz* vezet, ez az út 10-11 órát vesz igénybe, valamint a *Szamos-bazár* felé vezető

²⁰ http://www.welcometoromania.ro/Apuseni/Apuseni_Pestera_Ursilor_m.htm

körtúra, amely nevét az egymás közelében kínált számtalan természeti látványosságról (barlangok, vízesések, sziklafalak) kapta, az út időben 6-7 órát igényel (FARKAS, SÓS, 2007).

8. nap: Pádis – Aranyosfői-jégbarlang – Verespatak/Detunáták – Torockó – Kolozsvár (14. melléklet)

a. Aranyosfői-jégbarlang

Az *Aranyosfői-jégbarlang* arról híres, hogy mélyében egy 3000 éves, a jégkorszak idejéből megmaradt jégtömb látható. Csak a barlang első két terme látogatható, hőmérséklete nyáron 1, télen pedig -7 fok (Farkas, Sós, 2007).

b. Verespatak/Detunáták

Választani lehet két program közül, a *Detunáta orgonasípokhoz* hasonló vulkanikus eredetű szikláihoz lehet felkapaszkodni idegenvezetővel, vagy Erdély ősi aranylelőhelyei, amelyeken a mai napig folyik az értékes érc kitermelése, közül megtekinthetjük a hírhedt *Verespatakot*, ahol az arany kitermelése összefonódik a lehetséges környezetszennyezéssel és az épített magyar kulturális örökség lerombolásának szomorú tényével²¹. Itt egy idősebb helyi lakos vezeti le a turistákat a régi aranybányába és mesél az arany kitermeléséről és a helység problémáiról.

c. Torockó

Torockó talán Erdély legszebb falva, mind természeti fekvése, mind építészetét illetően. A *Székelykő* drámai sziklatömbje alatt megbúvó kis település egyedi stílusú hófehérre festett házaival, máig élő különleges népviseletével és népművészetével, méltán nyert 1999-ben Európa Nostradíjat.

Látnivalói közé tartozik a főtéri házak, a tér közepén álló fallal körülvett *unitárius templom*, a *régi vízimalom*, a *falu temetője*, ahol egyedi temetkezési szokást alkalmaztak. A sírkert mivel egy meredek domboldalon helyezkedik el, a sírhelyeket vízszintesen a domboldalba befűrva alakították ki.

A régi ruhákat, a vasművességhez használt tárgyakat, régi fényképeket a főtéren lévő *Néprajzi Múzeumban* lehet megtekinteni.

A falu jelképe a Székelykő 1129 méteres sziklája, nevét onnan kapta, hogy a falu urai a XIII. században a közeli Aranyosszékről székelyeket hívtak a tatárok ellen, és fizetésképpen a

²¹ http://transylvania.landy-group.com/hu/tura/expedicio_a_nyugati_szigethegysegben

székelyek megkapták a Székelykőn akkoriban álló várat és környékét. A szikla megmászása és a leereszkedés három órát vesz igénybe, viszont az látvány megéri a fáradságot.

Alternatívaként, vagy annak aki szeretne itt tartózkodni még egy-két napot mindenképp megéri, elsétálni a *Torockószentgyörgy* szélén álló festői *várromhoz*, egy XIII. századi lovagvár maradványa, tetejéről szép kilátás nyílik a vidékre.

Torockó megtekintése nem mondható teljesnek néhány helybéli kocsmá megtekintése nélkül, legnépszerűbb a Forrás borozó, amely egy 160 éves patinás torockói ház pincéjében működik (FARKAS, SÓS, 2007).

d. Kolozsvár

A körút kiindulópontjához visszaérve, fel lehet fedezni Erdély központjának, Kolozsvárnak nevezetességeit is becsöppenve az aktív éjszakai életbe. Válogatni lehet hangulatos kocsmáktól elkezdve luxus klubokig, mindenki talál kedve szerint valót. Másnap pedig alkalom nyílik megtekinteni kulturális oldalát a városnak. A főtérrel kezdve betérhetünk a *Szent Mihály templomba*, megcsodálhatjuk a felújítás alatt álló *Mátyás Király lovas szobrát*, *Mátyás király szülőházát*, a *Szépművészeti Múzeumot*, a *régi városházat*, a *Gyógyszerészeti Múzeumot*, *Történeti Múzeumot*, a *Barlangászati Múzeumot*, az *Erdélyi Néprajzi Múzeumot*, az *Egyetemi templomot*, a *Babeş-Bolyai Tudományegyetem főépületét*, melynek egyik büszkesége az itt elhelyezett igen változatos ásványgyűjtemény, a *Farkas utcai református templomot* és *Kollégiumot*, *Szent György lovas szobor másolatát*, a *kolozsmonostori bencés apátságot*, a *város mór stílusú zsinagógáját*. Befejezésképpen pedig felsétálhatunk a *Fellegvárba*, ahonnan szép kilátás nyílik a városra (FARKAS, SÓS, 2007).

Az érintett célpontok elég sűrűn vannak leosztva, de mivel a kirándulás hop-on–hop-off jellegű, célja, hogy a turisták az egyes meglátogatott célpontokon többet elidőzzenek, ehhez segítséget nyújt a 15. melléklet, ahol egy táblázatban ajánlatot kap a turista a megállásra érdemes városok, látványosságok pár szálláshelyéről. A szálláshelyeket le lehet előre foglalni, kérésre viszont az idegenvezető a buszon való tartózkodás alatt is foglalhat le szálláshelyet a turistáknak.

Egy másik segítség a busz órarendje, amely az 16. mellékletben található, hasznos információ a turistának ahhoz, hogy ha a megálló erejéig hagyja el a buszt tudja mikorra kell visszatérnie, vagy ha az illető megállónál szándékozik éjszakázni, tudni fogja mikor jön a következő busz.

A körút hossza 2023 km, de ehhez még hozzá kell számolni 10%-ot biztonsági szempontból, hisz mindég jöhetnek be plusz kilométerek. Tehát ár szempontjából amivel dolgozunk 2225 km lesz.

Mivel a turisták számát előre nem lehet meghatározni és buszok két napos gyakorisággal indulnának, elegendő lenne 16+1 személyes mikrobuszt indítani, egy sofőrrel és egy utazási tanácsadóval.

Az árba bele kell számítanunk a buszt, az idegenvezető napi díját, valamint a sofőr és az idegenvezető szállását. A mikrobusz bérlése 0,4 euró kilométerenként, az idegenvezető napi díja 35 euró, a sofőr és az idegenvezető szállása 76 euró fejenként.

A költségek 15 turistára a következők: 59.33 euró az út, 18.66 euró az idegenvezető napi díja, 10.13 euró az idegenvezető és a sofőr szállása, s erre még rájön a 20% nyereség a turisztikai iroda részéről. Ugyanezek a költségek 10 személyre számolva: 89 euró az út, 28 euró az idegenvezető napi díja, a sofőr és az idegenvezető szállása pedig 15.2 euró.

Az összes költséget összeadva, elosztva és a turisztikai iroda részesedésének hozzáadásával, 15 személyre az út 106 euró, 10 személyre pedig 159 euró. A 106 euró marketing szempontból nem piacképes ár, nem megragadó, ezzel szemben a 159 eurós ár reklám szempontjából megfelel. Figyelembe véve, hogy a buszok két napos gyakorisággal indulnának, igen valószínű, hogy nem túl gyakran lenne telt busz, ezért piaci árat 10 személyre érdemes számítani, egy külföldi turista számára ez a szolgáltatás-csomag ilyen árban is piacképes marad.

A szolgáltatás-csomag tartalmazza az utat, az idegenvezetőt, nem tartalmazza a szállást, belépőket, opcionális tevékenységeket és az étkezést. Emellett a turisták kapnak az útról egy általános tájékoztatót, megállókra lebontva, valamint minden egyes településről egy térképet, mely a tájékozódást segíti. Az idegenvezető – fentebb utazási tanácsadóként volt emlegetve, itt idegenvezető mivel a helyszínen is tart bemutatót – kérésre vállalja az ezt igénylő turisták kalauzolását a turisztikai célpontokhoz az egyes megállóknál, kivételt képeznek azok a helyek ahol csak képzett idegenvezetővel lehet bemenni.

VI. ÖSSZEGZÉS

Dolgozatomban egy olyan turizmus típust vizsgáltam, amely a XX. század végén jelent meg a turizmus piacán, éppen ezért újszerűségével még nem hívta fel magára a turizmusszakértők figyelmét, sem a romániai turisztikai irodák tour-operátorjainak érdeklődését nem vívta ki.

Célom e dolgozattal az volt, hogy bemutassam a hop-on-hop-off-ot, mint a turizmus egy típusát, felhívjam erre a lehetőségre a romániai turizmusszakértők, tour-operátorok figyelmét, bemutattva egy konkrét külföldi példát, valamint elkészítve egy árban aktuális, versenyképes terméket a külföldi turisztikai piacra, Romániát reklámozva.

Románia nagy turisztikai vonzerővel rendelkező ország, viszont az itthoni turisztikai irodák szegényes kínálattal és tematikus utakkal jelentkeznek a külföldi turisztikai piacon, ezért a szélesebb szolgáltatás palettához szokott turisták inkább más útirányt, országot céloznak meg.

A hop-on-hop-off meghatározásával és általános leírásával egy fogalmi keretbe próbáltam behelyezni ezt az újonnan megjelent turizmus típust. Földrajzi eloszlásával azt próbáltam szemléltetni, hogy tizenkét év alatt mekkora teret hódított magának, hogy melyek azok az innovációra fogékony országok, városok amelyeknél lehet ezt a szolgáltatás-csomagot igényelni. Tizenkét év alatt behálózta egész Nyugat- és Közép-Európát és eljutott mindegyik kontinens valamely szegletébe.

A törökországi Feztravel turisztikai iroda hop-on-hop-off termékeinek részletesebb tanulmányozásával próbáltam tisztább képet kapni és nyújtani arról, hogy hogyan is működik ez a hop-on-hop-off buszhálózat, miből tevődik össze egy ilyen termék, hogyan is szerveznek meg egy ilyen utat. Az eladott utak számából ítélve nem mozgat meg nagy tömegeket, viszont turisták érkeznek a világ összes pontjáról, hogy kipróbálják hop-on-hop-off szolgáltatások keretei között, mit tud nyújtani Törökország. A szolgáltatás-csomag ha jól meg van szervezve, évente több turistát vonz, ugyanakkor imázs építő jelleggel bír az országra nézve.

Ezzel az imázs építő céllal próbáltam megalkotni dolgozatom utolsó fejezetében egy romániai több napos hop-on-hop-off terméket, amely felhívna a helyi tour-operátorok, ezt követően pedig a külföldi, többnyire csak Drakulát ismerő, turisták figyelmét Románia természeti és kulturális értékeire, amelyet saját szájízük szerint tapasztalhatnak meg, hisz a hop-on-hop-off megadja nekik ehhez a kellő szabadságot.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

1. Babbie E. (1998): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata
2. Cianga N. (2002): Romania. Geografia Turismului (Partea Intai), Presa Universitara Clujeana, Cluj Napoca
3. Farkas Z., Sós J. (2007): Erdély, Széchenyi Nyomda Kft., Budapest
4. Ghinea D. (2002): Enciclopedia Geografica a Romaniei, Editura Enciclopedica, Bucuresti
5. Jancsik P. (2006): Bánság, Kazán-Szoros terepgyakorlat, oktatási segédanyag, BBTE, Kolozsvár
6. Michalkó G. (2007): A turizmuselmélet alapjai, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár
7. Pál Z. (2004): Gyakorlatfüzet Közép-Erdélyi tanulmányúthoz, Erdélyi Tankönyvtanács, Kolozsvár
8. Pál Z. (2008): Természetvédelmi területek turizmusa, oktatási segédanyag, BBTE, Kolozsvár
9. Szabó B. (2007): A Kisküküllő felső völgyének turisztikai potenciálja, különös tekintettel a Parajd-Szováta-Korond-Bucsin övezetére, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár
10. Telbisz T. (2007): Ahol a Duna elhagyja a Kárpát-medencét. A Földgömb, IX. (XXV.) évf., márc-ápr. (222.) szám.
11. Vellas F. (1995): Turismul – tendinte si previziuni, Ed. Walforth, Bucuresti
12. Vofkori L. (1998): Székelyföld útikönyve I., Cartographia Kiadó, Budapest
13. www.ocnasibiului.ro
14. www.bazbus.com
15. http://www.welcometoromania.ro/Apuseni/Apuseni_Pestera_Ursilor_m.htm
16. http://transylvania.landy-group.com/hu/tura/expedicio_a_nyugati_szigethegysegeben
17. www.feztravel.com
18. http://www.feztravel.com/Fez_Bus_Turkish_Delight_Pass.asp
19. http://www.feztravel.com/Fez_Bus_Silk_Trail_Pass.asp
20. http://www.feztravel.com/Fez_Bus_Turkish_Express_Pass.asp
21. <http://www.feztravel.com/Hostels.asp>
22. http://www.feztravel.com/Fez_Bus_How_it_works.asp
23. http://www.feztravel.com/Hop_On_Hop_Off_Turkey.asp
24. www.viator.com
25. www.busabout.com
26. <http://www.busabout.com/Explorer>
27. *Egyéb kiegészítő forrásokat lásd a mellékleteknél.*

1. Melléklet. Interjú Wanessa Wallace-al, a Feztravel turisztikai iroda alkalmazottjával

- *A hop-on-hop-off mikor vált turizmus típusúvá, kitől származik az ötlet?*
- A Euro Bus volt az első turisztikai iroda amely árusította a hop-on-hop-off terméket 1996-1997 között, majd 1998-tól őket átvette egy angliai turisztikai iroda, a Busabout. A Fez Travel 1997-től kezdte árulni, a célközönségünk az egyedülálló ún. Hátizsákos utazók és célunk ezt a fajta terméket kibővíteni egész Európára, összedolgozva más turisztikai ügynökségekkel.
- *Mivel ön már a hop-on-hop-off beindulása óta ezen a szakterületen dolgozik nagyon értékelném ha tudna ajánlani egy könyvet ezzel a témával?*
- Sajnos mivel időben számítva a hop-on-hop-off a turizmusnak egy gyorsan fejlődő de fiatal ága nem hívta fel még a turizmussal foglalkozók figyelmét olyan szinten, hogy írjanak róla, ezért sajnos nem tudok ilyen jellegű könyvet ajánlani.
- *Hány kilométert ölel fel a hop-on-hop-off-os körút?*
- Három fajta körút van a Turkish Delight, a Silk Trail és a Turkey Express. A leghosszabb és egyben szinte az összes turisztikai célpontot lefedő körút a Turkish Delight, ennek hossza 3500 km, ezt követi hosszban a Silk Trail és a legrövidebb a Turkey Express, viszont ezek hosszáról nincsenek adataim.
- *Mit tudna elmondani az túra vezetőről/utazási tanácsadóról, miben különbözik egy idegenvezetőtől?*

- A túra vezető nem rendelkezik hivatalos engedéllyel mint egy idegenvezető, ezért hatásköre csak a busz fedélzetéig terjed, nem vállalhat idegenvezetést a turisztikai célpontoknál. Feladata, hogy a buszon tartózkodó turistákat segítse, információt szolgáltasson a turisztikai célpontokról, szállásfoglalást vagy étterem foglalást intézzen kérés esetén, de ezeken kívül bármilyen más problémákkal lehet az utazási tanácsadóhoz fordulni.

- *Az internetes ismertetőben meg van határozva a minimum szükséges napok száma egy körút bevégzéséhez, a turisták általában hány napot igénylenek egy körút körbejárásához?*

- A körutak hossza egyénenként változó, a Turkish Delight-ra 9 nap van meghatározva de általában két hét a minimum idő amennyi alatt befejezik a turisták, és ez az időtartam kitolódhat akár fél szezorra, azaz három hónapra, ugyanis vannak idősebb házaspárok, akiknek idejük megengedi az elnyújtottabb tartózkodást egyes helyeken.

- *Milyen buszokat használnak hop-on-hop-off-ra?*

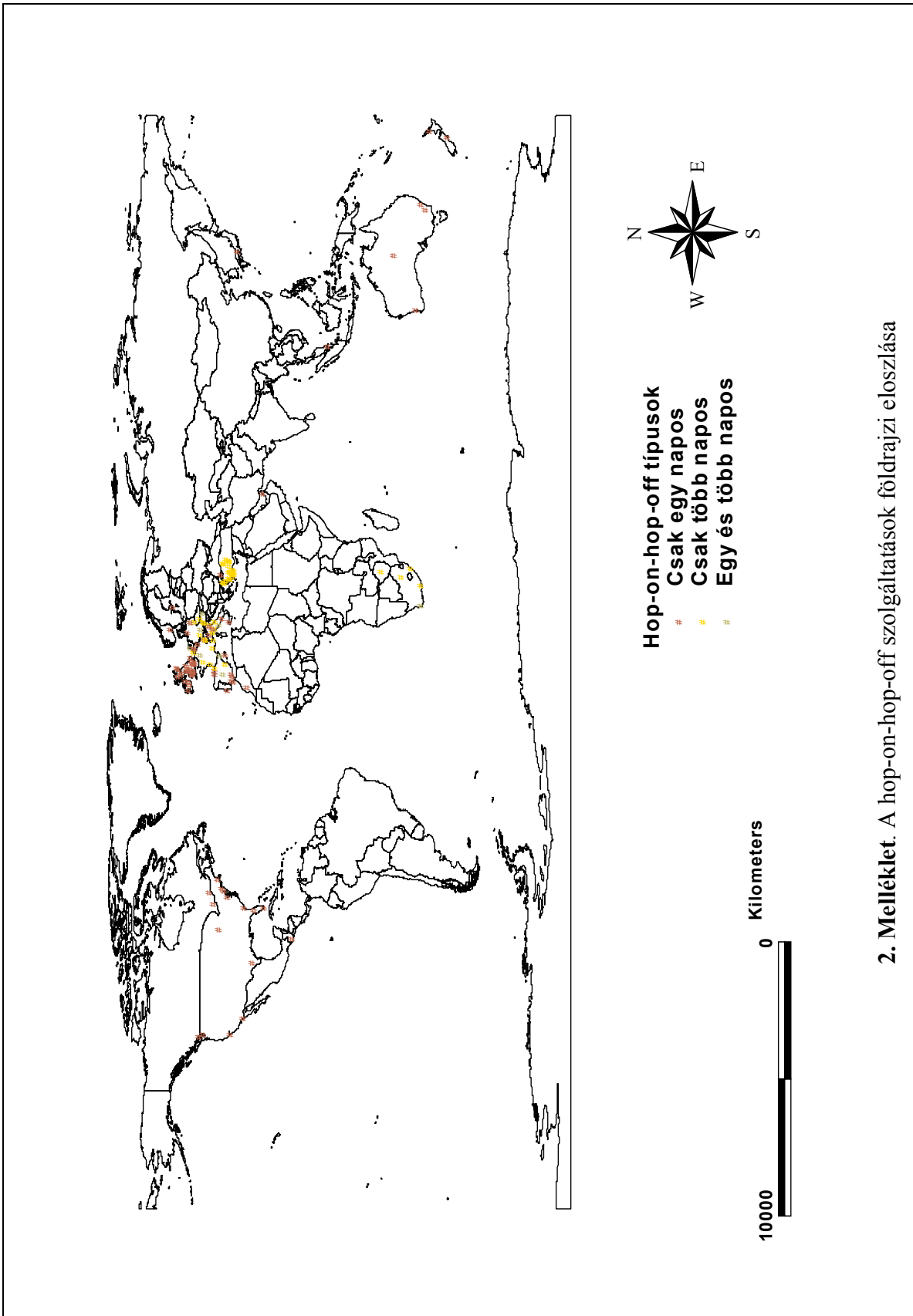
- A buszok ülőszáma 17-től 35-ig terjed, általában kisebb buszokat alkalmazunk mivel az utak keskenyek és a nagyobb buszok igen nehézkesen férnek el. Nagy buszokat Anzac napja alkalmából használunk mivel akkor jóval több a turista. Anyagi szempontból sem éri meg állandóan nagy busszal menni mivel a busz egy turista miatt is kell, hogy induljon, s ilyen esetekben elég nagy az anyagi veszteség.

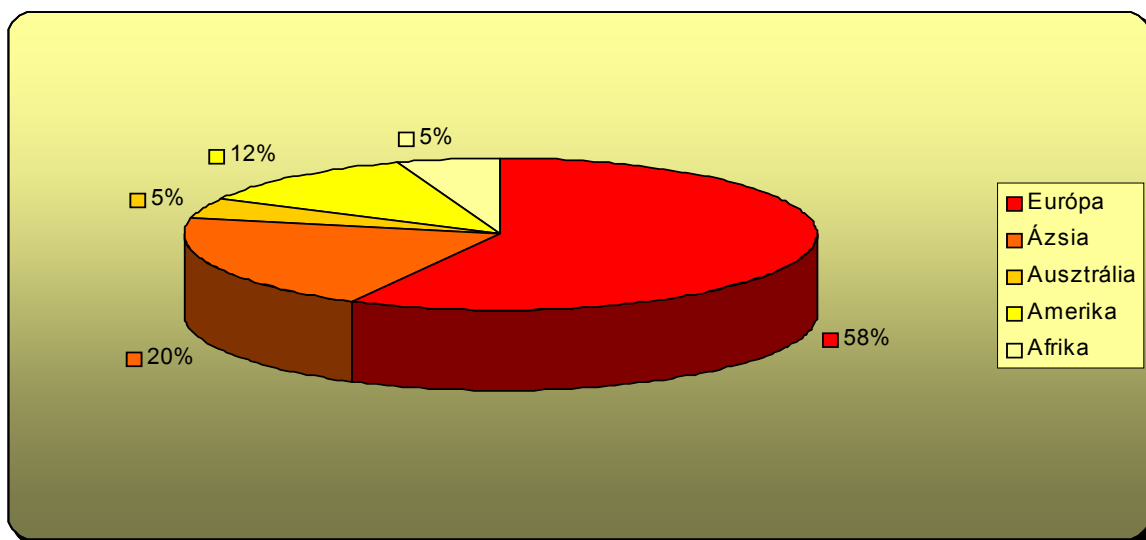
- *Honnan érkeznek leginkább a turisták?*

- A legtöbb turista Ausztráliából és Új Zélandról érkezik Gallipoli meglátogatása miatt, ezt követi számban az Angliából érkező turisták száma, elég sok a Kanadai, Ázsiai és kevesebb a Kelet-Európai turista.
- *Mien turisták érkeznek leginkább, egyedülállóak, családok, párok?*
- Ez a fajta turizmus típus leginkább az egyedülállókat vonzza, elég sok pár érkezik, családok kevésbé.
- *Korosztály szempontjából milyen turisták érkeznek leginkább?*
- Az átlagéletkor 33 év, de vannak szélsőséges esetek is, a legidősebb ember aki résztvett egy hop-on-hop-off körúton 87 éves volt, a legfiatalabb pedig 2 éves. Gyakoriak még a huszon éves vagy az ötven fölötti párok, akik szezon elején vagy végén érkeznek többnyire.
- *Melyik körút a legkedveltebb a turisták körében?*
- A legkedveltebb a Turkish Delight, mivel ez a legtartalmasabb a három közül, ezt követi érdekeltségben a Silk Trail, valamint a Turkey Express.
- *Mely településeken ülnek többen a turisták?*
- A legkedveltebb célpontok Kusadasi a strand miatt, Cappadochia és Olympos a kulturális értékek miatt.
- *A kiegészítő kirándulások milyen mértékben kedveltek a turisták körében, melyiket vásárolják leginkább?*
- Általában a turisták 10%-a vesz kiegészítő kirándulást, a legkedveltebb pedig a Mediterranean Dreaming.

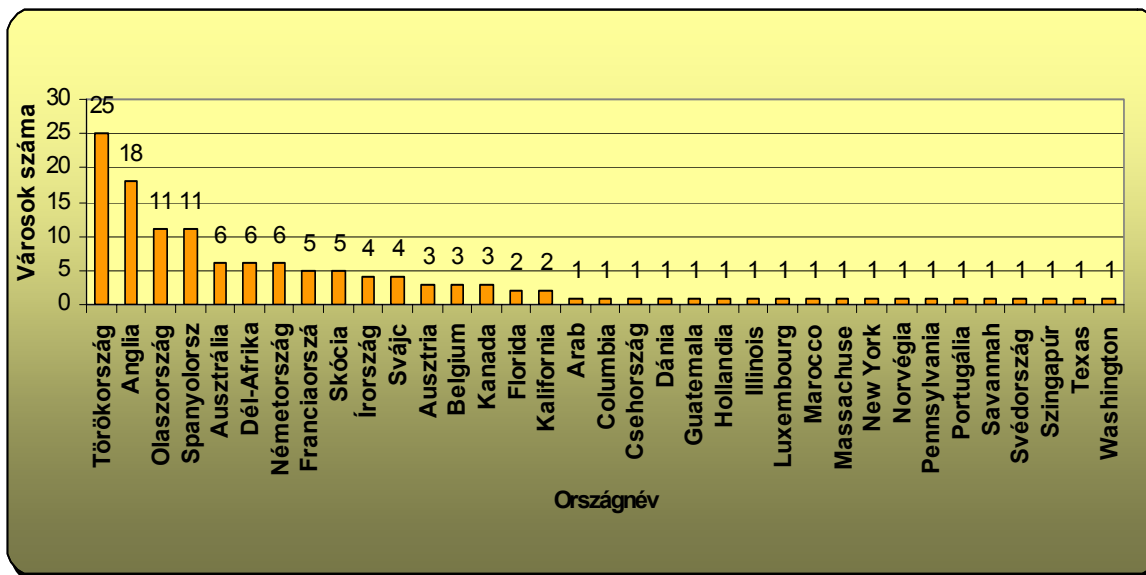
- *Milyen szolgáltatásokat, kiadásokat tartalmaz egy ilyen kirándulás?*
- Elsősorban a szállítást, légkondicionált, dohányzásmentes buszokban, sofőrt, túra vezetőt, a busz biztonsági őrét, ezeken kívül még van szállodától szállodáig való szállítási lehetőség ha a turista igényli, Trója és Pergamum esetében pedig van idegenvezető is alkalmazva.
- *Körülbelül hány százaléka a hop-on-hop-off-ból befolyó összegnek a tiszta nyereség?*
- A nyereség igen változó, és nem lehet konkrétan megmondani, mivel a busz egy turista esetén is kell induljon, az ekkori veszéséget pótolják a telitettebb buszok.
- *Utolsóként szeretnék kérni adatokat a turisták számára vonatkozólag, évekre lebontva ha léteznek ilyen adatok és hozzáférhetőek?*
- A hop-on-hop-off-os turisták számát 2001 óta követjük figyelemmel, erre vonatkozólag egy táblázatot is tudok adni amely a pontos adatokat tartalmazza:

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Átlag
Április	105	185	88	127	190	113	166	139
Május	106	151	71	102	202	100	93	118
Június	281	202	97	86	199	124	116	158
Július	345	221	154	146	207	225	150	207
Augusztus	352	217	175	156	251	212		195
Szeptember	344	215	210	269	249	197		212
Október	98	98	114	73	127	77		84
Összesen	1631	1289	909	114	73	1048	525	1113
Átlag	233	184	130	137	203	150	131	

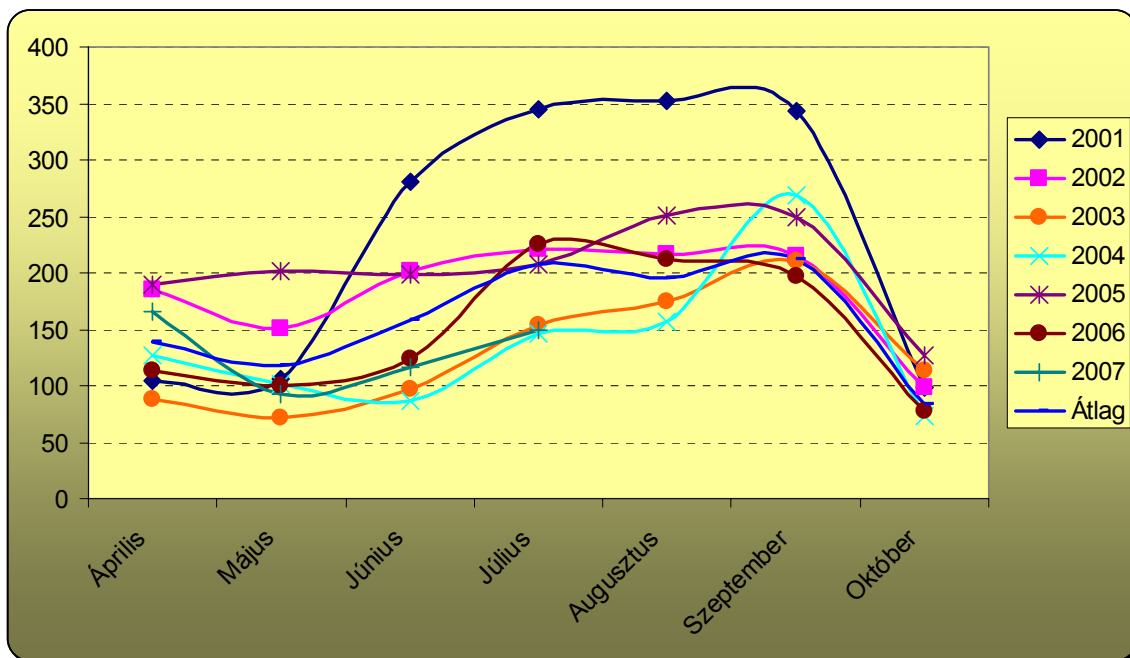
3. Melléklet. Hop-on-hop-off termékek regionális eloszlása

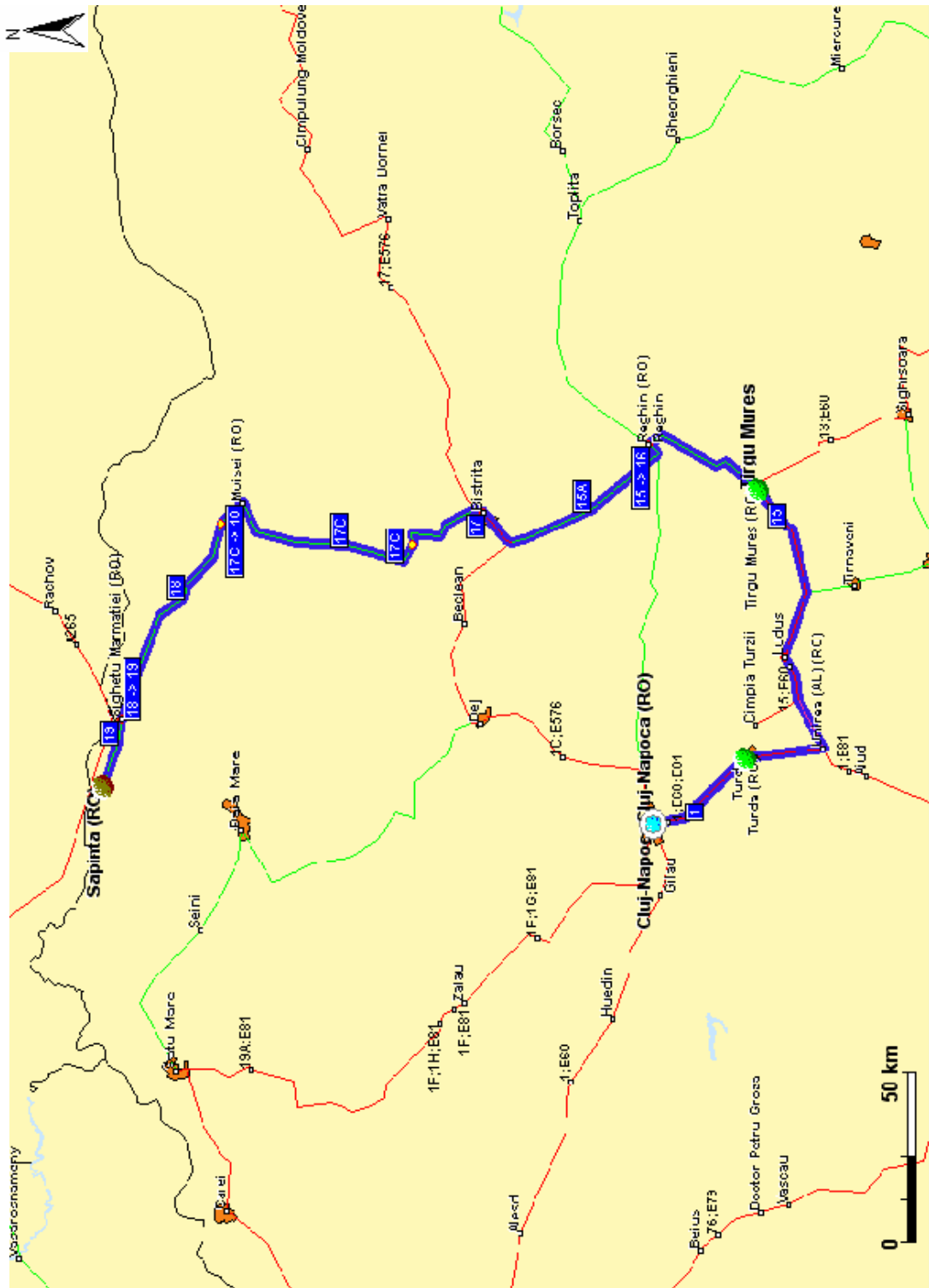
4. Melléklet. Hop-on-hop-off termékek országos eloszlása

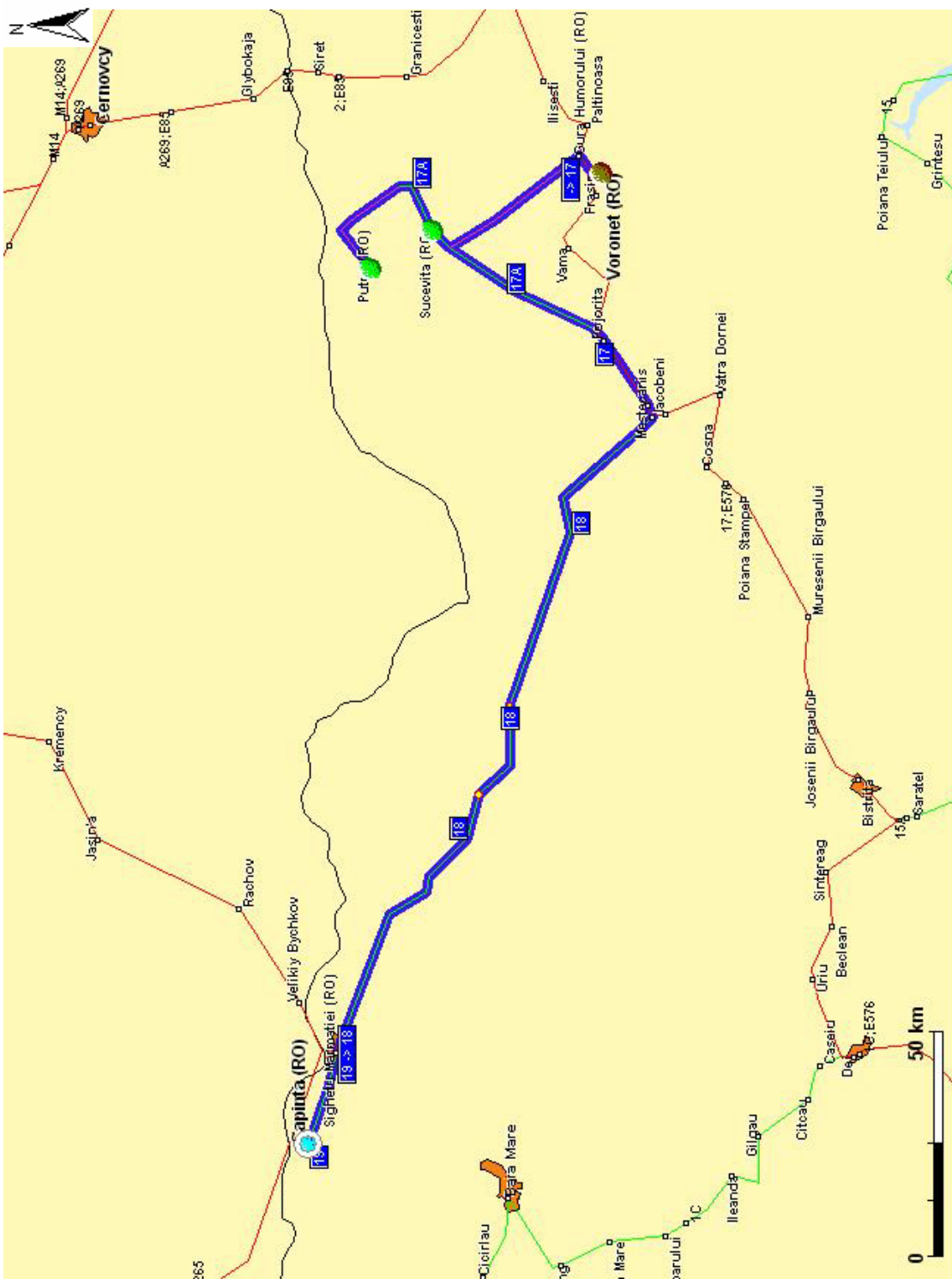
5. Melléklet. A Fez Travel által működtetett hop-on-hop-off járatok útvonalai

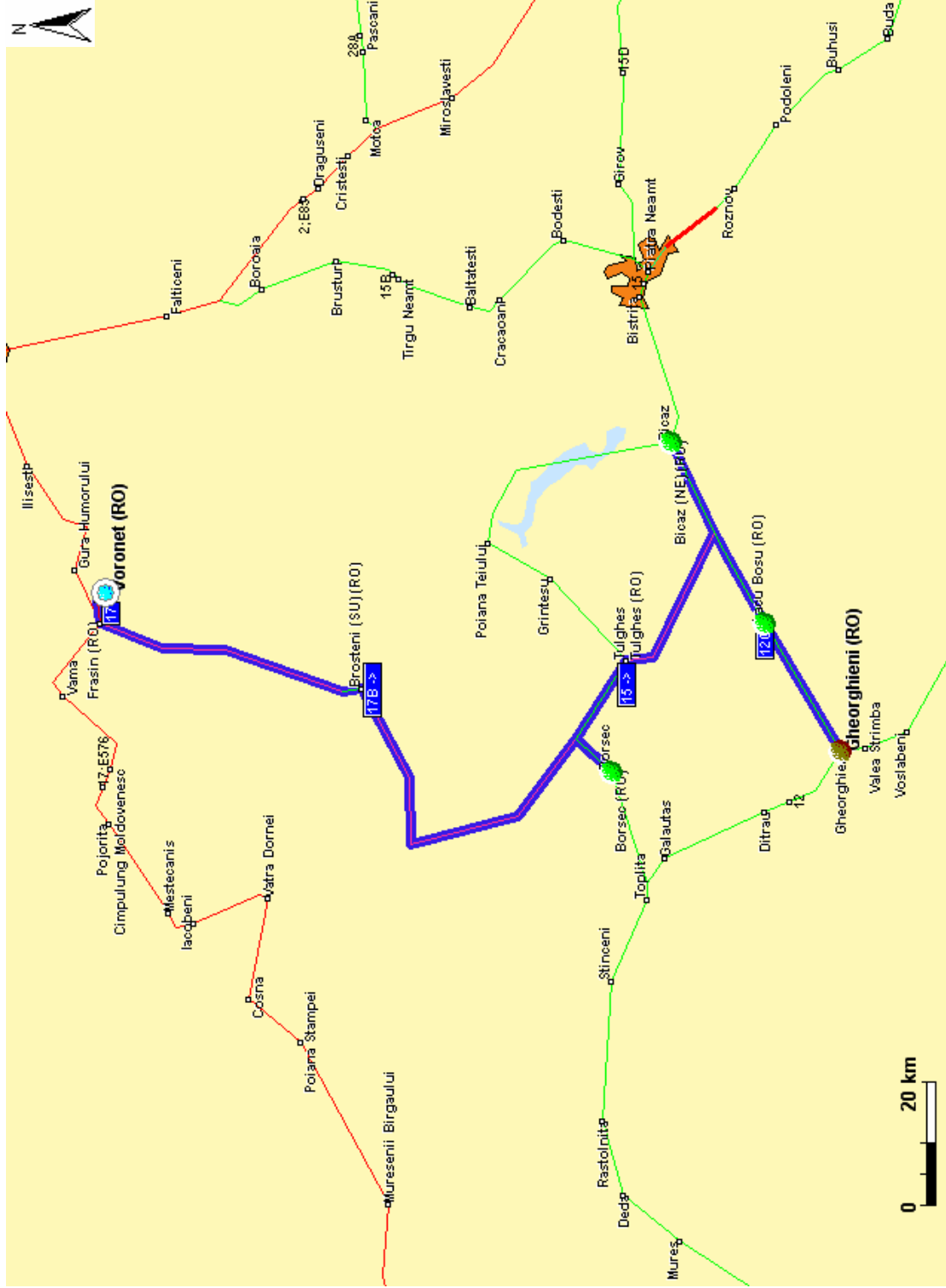
6. Melléklet. 2001-2007 között hop-on-hop-off-ot vásárolt turisták száma

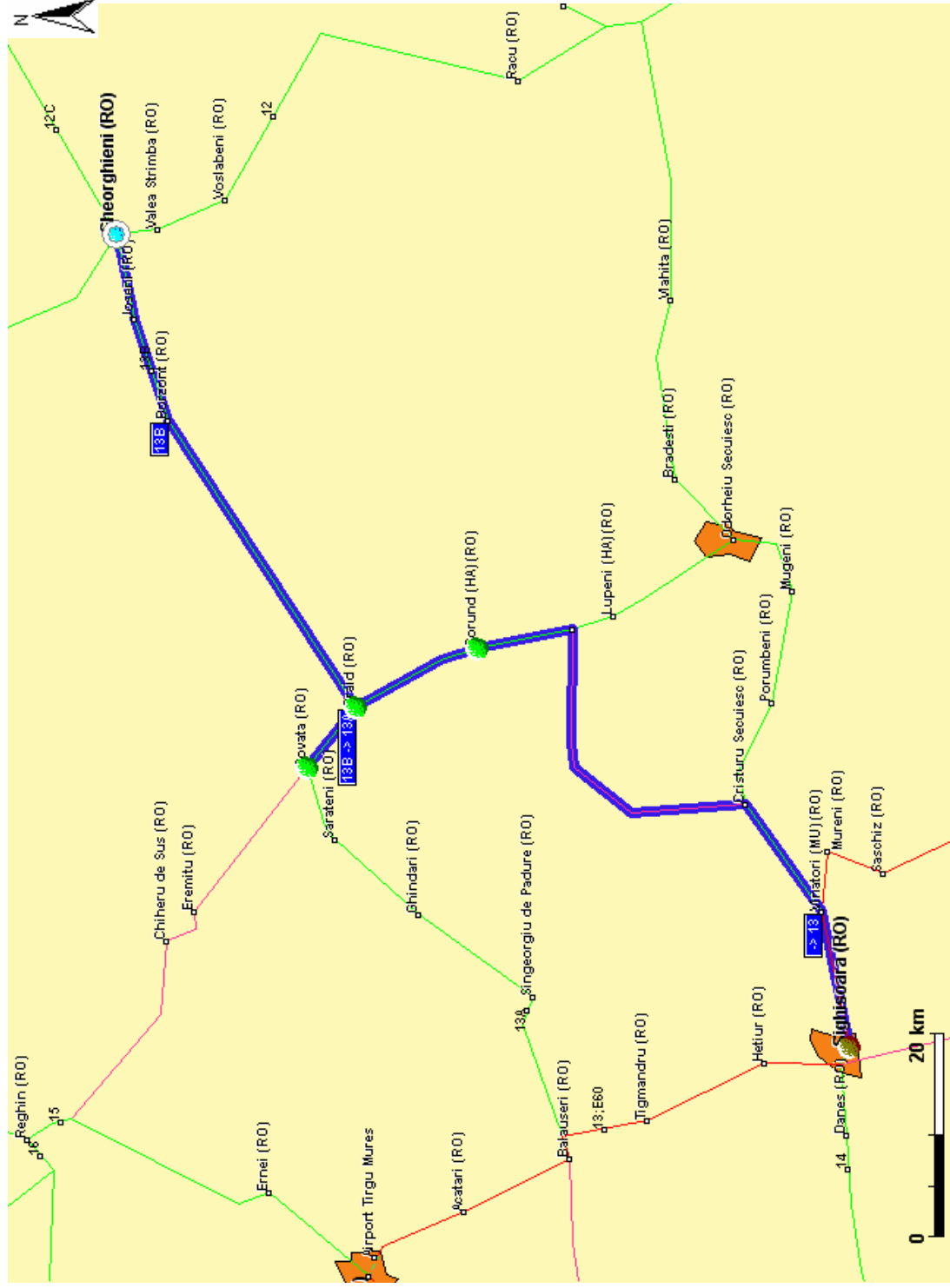
7. Melléklet. Romániai hop-on-hop-off első napja

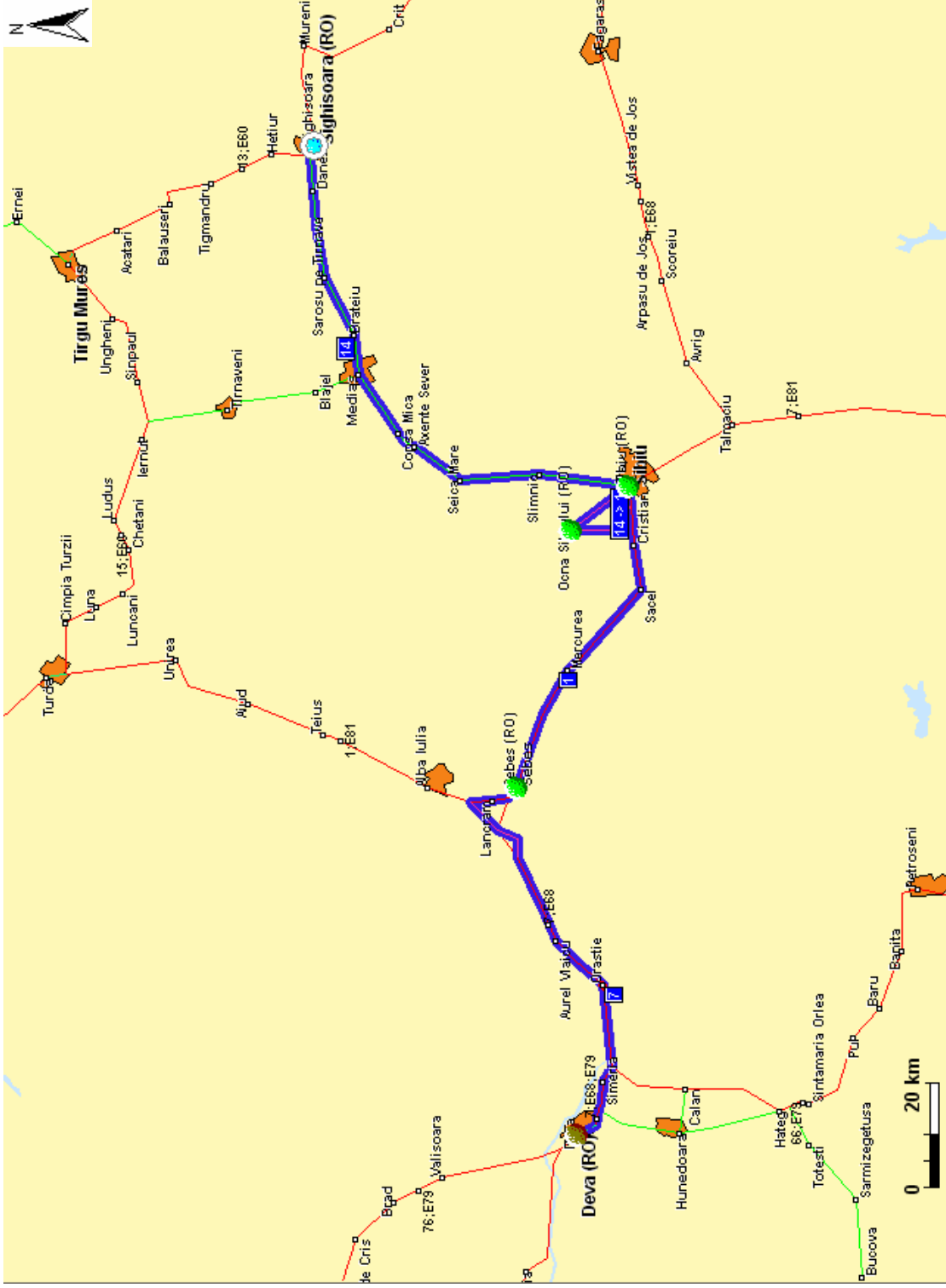
8. Melléklet. Romániai hop-on-hop-off második napja

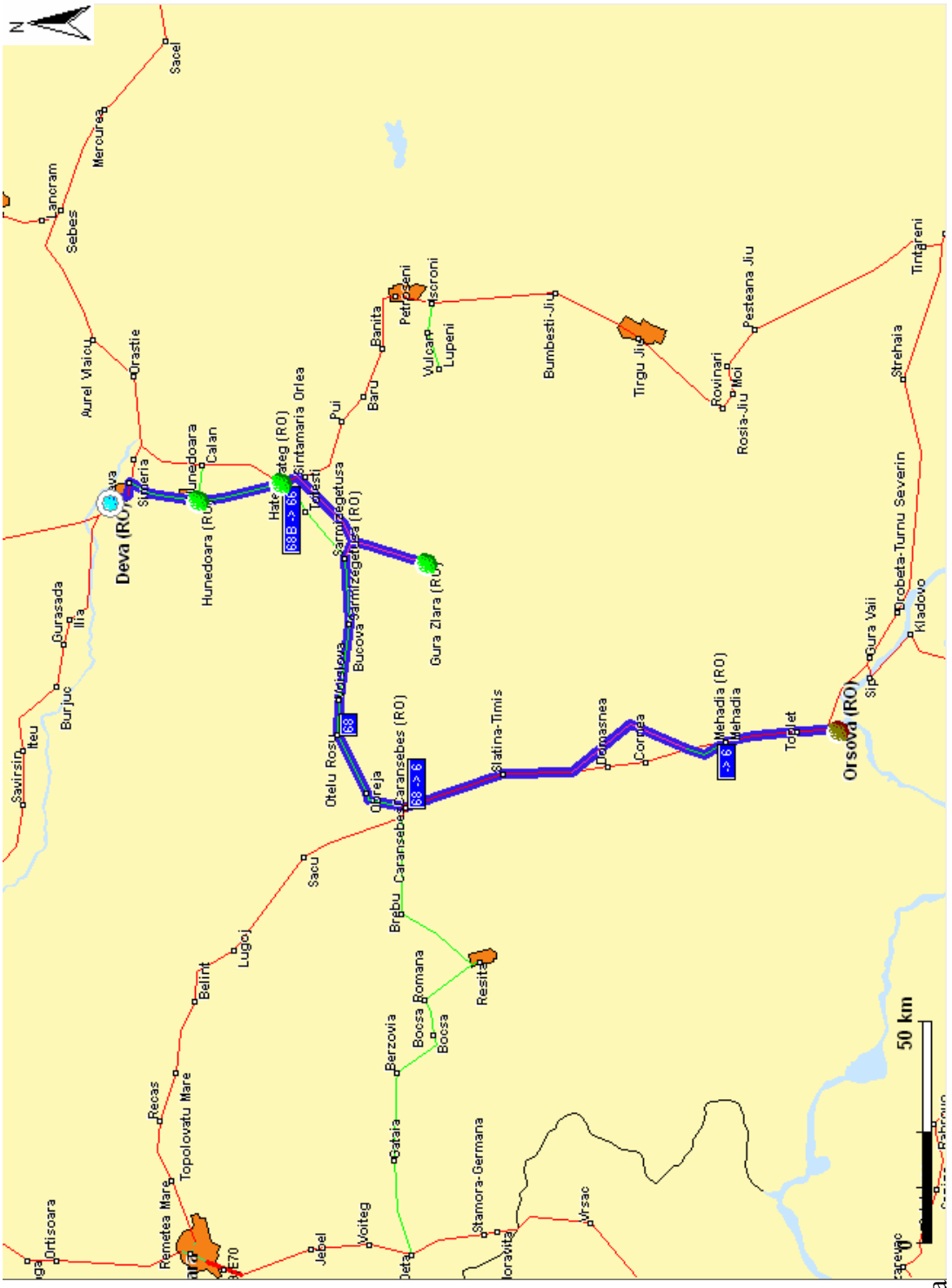
9. Melleklet. Romániai hop-on-hop-off harmadik napja

10. Melleklet. Romániai hop-on-hop-off negyedek napja

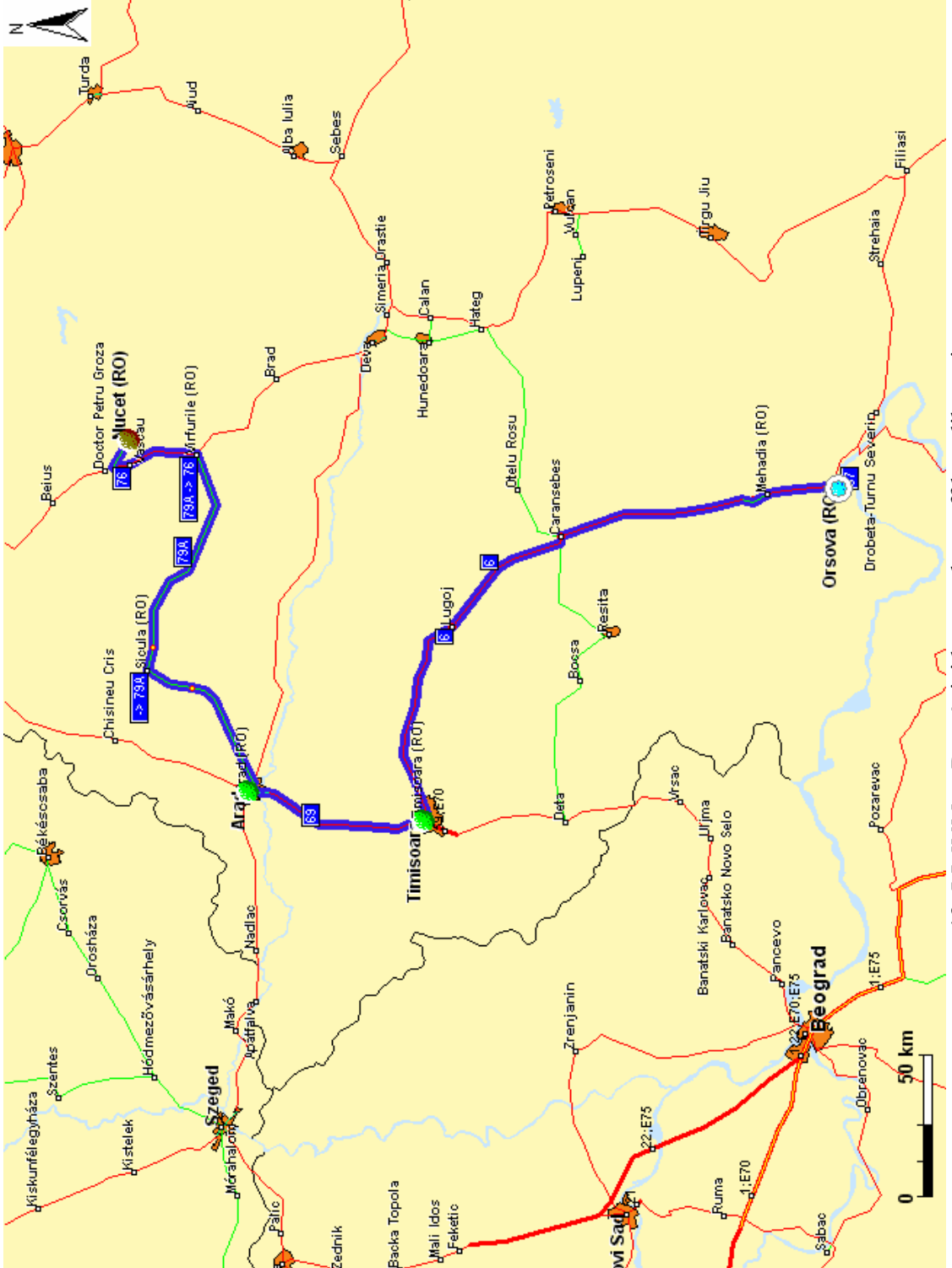

11. Melleklet. Romániai hop-on-hop-off ötödök napja

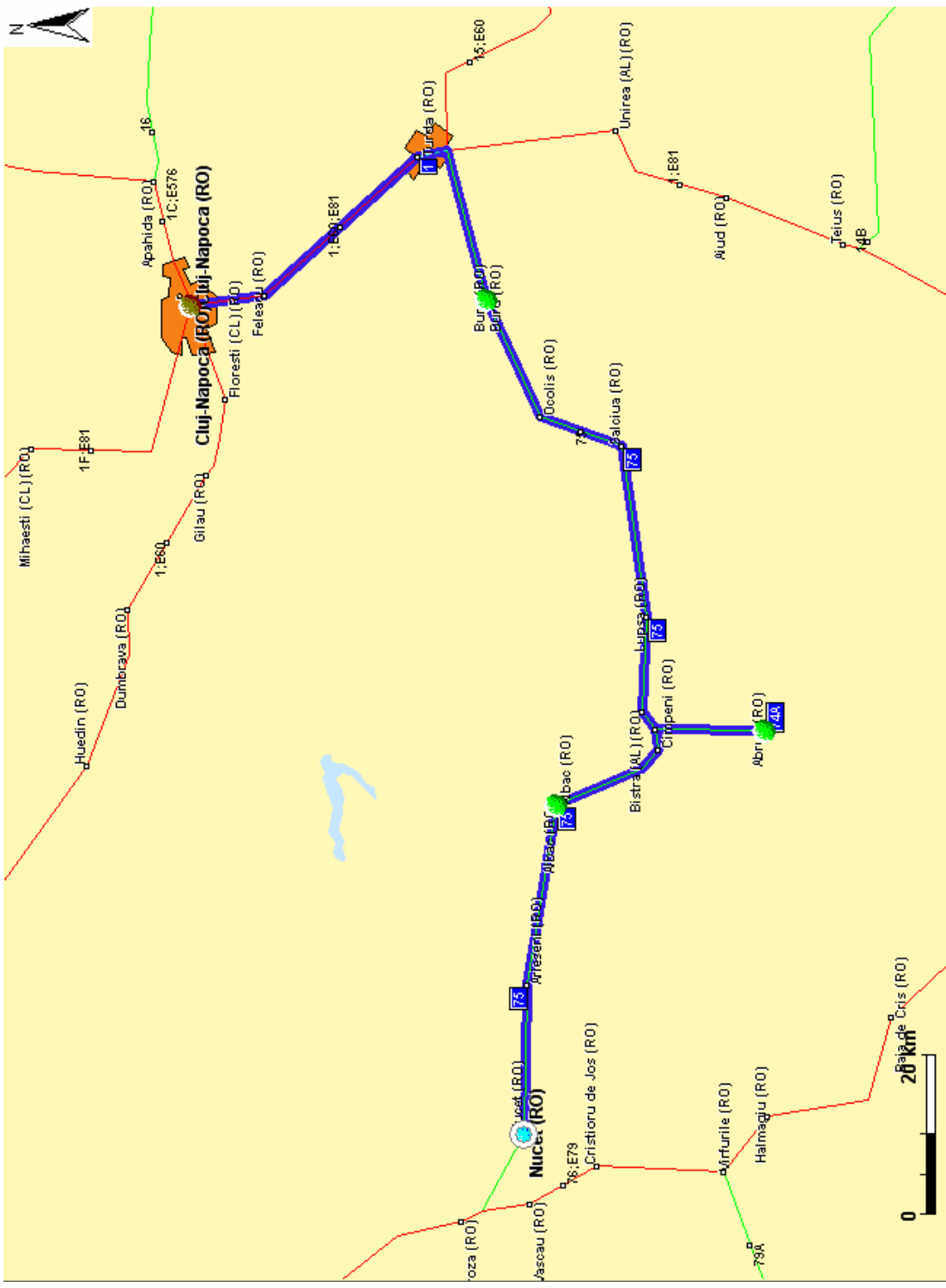

12. Melléklet. Romániai hop-on-hop-off hatodik napja

napja

13. Melléklet. Romániai hop-on-hop-off hetedik napja

14. Melléklet. Romániai hop-on-hop-off nyolcadik napja

Település	Szállás	Elérhetőség	Besorolás	Elhelyezkedés	Ár
Kolozsvár	Fáget	0264-596-227 0264-450-452 retroinn@rdslink.ro www.retro.ro	kemping, faházak	Feleki-tető, Kolozsvár mellett	15 euró/személy
	Retro ifjúsági szálló	0264-414-076, www.hotelonix.ro	panzió	főtér környéke	44 euró/kétágyas szoba 42 euró/egyágyas szoba 49 euró/kétágyas szoba 22 euró/kétágyas szoba
Torda	Hotel Onix	0264-311-691 0264-316-850	hotel	külváros központ	
	Hotel Potaissa	huntercastle@hotmail.com www.huntercastle.ro	hotel		35 euró/kétágyas szoba
Marosvásárhely	Castelul Printul Vanator Strand Kemping	0265-266-028	hotel, kemping, faházak	központtól nem messze	13 euró/faház 14 euró/egyágyas szoba 16 euró/kétágyas szoba
	Hotel Sport Pensiunea Doina&Jenő	0265-231-913 0265-255-926 iszlajeno@rdslink.ro	szálloda	vasútállomástól nem messze	
Szaplonca	Kemping Poieni	0262-372-228	panzió kemping, faházak	külváros temetőhöz vezető út 1 km a	40 euró/kétágyas szoba 11 euró/faház
Voronet	Casa Boca	0745-267-408	panzió	kolostortól 3 km a	12 euró/kétágyas szoba
Borszék	Casa Luca Irimescu kemping	0745-351-749 0266-377-243	panzió kemping, faházak	kolostortól	13 euró/kétágyas szoba 5 euró/faház
	Fitness Panzió	0266-219-456 0266-377-295 0744-296-508 baracom98@yahoo.com	panzió	főút közel a mofettákhoz	7 euró/személy
Gyilkos-tó	Muskáti panzió		panzió	központ	14 euró/egyágyas szoba
	Vila 9 Vila Andrei	0266-365-554 rubinhotel@email.ro	villa villa	Békás-szoros felé vezető út tó környéke	5 euró/személy 15 euró/kétágyas szoba 25 euró/egyágyas szoba 30 euró/kétágyas szoba
Gyergyószentmiklós	Hotel Rubin		szálloda	főtér	

	Teke Szálló	www.rubinhotel.ro	szálloda	külváros központ, szállásfoglalás a környező házakban, falvakban	12 euró/egyágyas szoba 17 euró/kétágyas szoba
Parajd	Trans-Tur utazási iroda	0744-901-218 0266-240-689 0266-240-474 info@csatarivendeghaz.hu	kiadó szobák		15 euró/személy
	Csatári Panzió	www.csatarivendeghaz.hu 0265-570-902 0745-325-030	panzió	főút mellett	20 eurookétágyas szoba
Szováta	Vasskert Kemping Vila 16 Klein Vila Parc	vasskert@szovata.hu www.sss-studio.hu/vasskert 0265-577-686	kemping, faházak villa	a fürdőteleptől távolabb, a faluban	17 euró/faház
Segesvár	Vila Franca	0265-570-851 0265-755-901 next@elsig.ro 0265-778-489	panzió kemping, faházak	fürdőtelepen	37 euró/kétágyas szoba 25 euró/faház
	Burg Hostel The Black Cat Hostel Hotel Leu	burghostel@ibz.org.ro	ifjúsági szálló	várnegyedben	28 euró/kétágyas szoba
Szeben	Hotel Salinast	0269-431-246 0269-218-392 0269-577-348 office@ocnasibiului.ro www.ocnasibiului.ro 0254-219-507 www.villavenus.com	ifjúsági szálló hotel	központ belváros	11 euró/személy 23 euró/kétágyas szoba
Vízkna	Vila Venus		hotel	sóstavak közelében	50 euró/egyágyas szoba 67 euró/kétágyas szoba
Déva	Hotel Belvedere Cabana Carnic	0254-777-604 0744-906-299 0254-776-620 info@anita.ro www.anita.ro	hotel menedékház	központ Piski felől	65 euró/kétágyas szoba 20 euró/kétágyas szoba 6 euró/személy 3-4 ágyas szobában 5 euró/személy
Hátszeg Retyezát	Anita panzió		panzió	Gura Zlara felől	44 euró/kétágyas szoba

Orsova	Pensiunea Palos	0740-242-416 0265-292-621 0723-329-612	panzió	Dunapart egyetemi negyed központ közelében	22 euró/szoba
Temesvár Arad	Casa Leone West Hotel La Mama Panzió	casa_leone@yahoo.com 0257-234-257 0788-564-314 www.pensiunelamama.ro	panzió panzió	külváros Vasaskőfalva felől vezető út közel a faluközponthoz	30 euró/kétágyas szoba 20 euró/kétágyas szoba
Pádis	Tóbiás Ház	0258-768-049	panzió		30 euró/kétágyas szoba
Buru			panzió		6 euró/személy

15. Melléklet. Szálláslehetőségek a fontosabb megállóknál

Kétnaponta indulás a következő periódusban		Indulási idő	Indulási hely	Megérkezési idő	Megérkezési hely	Érdekeségek
1 nap	Június 1 - Október 15	8:00 10:00 14:30	Kolozsvár Torda Marosvásárhely	8:30 11:40 19:30	Torda Marosvásárhely Szaplonca	Tordai sóbánya Kultúrpalota Vidám temető
2 nap	Június 2 - Október 16	9:00 16:00 17:30	Szaplonca Putna Sucevita	14:00 16:45 18:30	Putna Sucevita Voronet	Putnai kolostor Sucevitai kolostor Voroneti kolostor
3 nap	Június 3 - Október 17	9:00 13:00 16:00 18:30	Voronet Borszék Békási Szoros Gyilkos-tó	10:20 14:10 16:30 19:00	Borszék Békási Szoros Gyilkos-tó Gyergyószentmiklós	borvízfóráások, travertin bánya Békási Szoros sétá csónakázás Szabadság téri sétá
4 nap	Június 4 - Október 18	9:00 12:00 15:00 19:00	Gyergyószentmiklós Parajd Szováta Korond	10:00 13:00 16:20 20:10	Parajd Szováta Korond Segesvár	Parajdi sóbánya Medve-tó kirakodóvásár Segesvári vár
5 nap	Június 5 - Október 19	9:00 12:00 14:00	Segesvár Szeben Vízakna	10:40 12:20 15:00	Szeben Vízakna Szászebes	városnézés - óváros sóstavak - gyógyközpont - strand séta a Vörös-árokhoz

	18:30	Szászsebes	19:15	Déva	Dévai várrom
6 nap	Június 6 - Október 20	9:00 Déva 10:30 Vajdahunyad 11:50 Hátszeg 16:30 Gura Zlara	9:30 Vajdahunyad 10:50 Hátszeg 12:20 Gura Zlara 19:45 Orsova	9:30 Vajdahunyad 10:50 Hátszeg 12:20 Gura Zlara 19:45 Orsova	Hunyadi vár bölényrezervátum Retyezát Nemzeti Park Kis-Kazán- és Nagy-Kazán- szoros
7 nap	Június 7 - Október 21	9:00 Orsova 14:00 Temesvár 16:00 Arad 20:15 Medve Barlang	12:00 Temesvár 15:00 Arad 19:00 Nucet 21:00 Pádis	12:00 Temesvár 15:00 Arad 19:00 Nucet 21:00 Pádis	városnézés - sétahajókázás városnézés Medve Barlang Csodavár
8 nap	Június 8 - Október 22	9:00 Pádis 11:30 Albac 15:30 Abrud 21:00 Buru	10:30 Albac 13:00 Abrud 17:00 Buru 22:00 Kolozsvár	10:30 Albac 13:00 Abrud 17:00 Buru 22:00 Kolozsvár	Aranyosfői jégbarlang Detunáták, Verespatak Torockó - Székelykő városnézés

16. Melléklet. A busz órarendje

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065CPT&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065CPT&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2916MAR&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3498TROLLEY&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3305OTTWDC&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2625AL&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2625AL&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2625AL&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2625AL&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2625HCHT&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3012BB&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3301HOP&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3301HOP&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2398DDT&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3902HOP_ON&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3188IRIDE&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3188IRIDE&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2985TROLLEY&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2044OTTT&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3568TROLLEY&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3281HOP2&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3315TTB1&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3763TAXICOMBO&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3295OTTKW&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3275OTTS&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3902LANDSEA&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3285OTTSD&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=30408&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=34101&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3281LOOP&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3005TART&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3022ATROLLEY&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=34001&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3998_801&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3237EXBUS&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3352TRAM&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3378EXPLORER&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3998_210_201&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2926CBRHOPFD&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?CODE=3998_601&ID=1010&PRODUCTID=1016&AUID=1810&SUBAUID=AUPER

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2624HOP&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065SIN&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2916ISTANBUL&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2544CANAL01&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3302OT&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3482MVISION&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3482MVISION&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3523ROMOPEN&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065NWI&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065YOR&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2200HOHO1&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=28501&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065NEW&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065STRAT&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2544CANAL04&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065EDI&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2874LIS03&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2460TROT&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065OXF&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065BATH&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3080BBSCC&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065GLAS&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=28501&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065CWL&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065CBG&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065LPL&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065NCL&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3585AT025AVS&AUID=1810&SUBAUID=hopen
http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065WIN&AUID=1810&SUBAUID=hopen

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065BFS&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065BLK&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065INV&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=348405EBIBUS&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3880HAM01&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3880HAM01&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065EAS&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065BSH&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065CEG&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065MAN&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065STI&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2065LLADUDNO&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=242005VIEWWELCOME&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3542RRR&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2512BBUS&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3904BOA&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=3904BUS&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2916CAD&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2916CPH&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2916CPH&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2916CPH&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2916FLR&AUID=1810&SUBAUID=hopon

http://www.affiliate.viator.com/brochure/product_show.jsp?ID=1010&PRODUCTID=1016&CODE=2916FLR&AUID=1810&SUBAUID=hopon

<http://www.dublinbus.ie/sightseeing/citytour.aspx>
<http://london-tour.conciergedesk.co.uk/big-bus-sight-list.htm>
<http://www.sightseeing.lu/2,index,en>
<http://www.citysightseeing.net/mod.php?mod=booking&menu=0>
<http://www.bazbus.com/RouteSelect.aspx?Route=JhbCptSwazi>
<http://www.bazbus.com/RouteSelect.aspx?Route=JhbCptSwazi>
<http://www.bazbus.com/RouteSelect.aspx?Route=JhbCptDrak>
<http://www.bazbus.com/RouteSelect.aspx?Route=JhbCptDrak>
<http://www.bazbus.com/RouteSelect.aspx?Route=CptDbn>
<http://www.bazbus.com/RouteSelect.aspx?Route=CptDbn>
<http://www.bazbus.com/RouteSelect.aspx?Route=CptPE>
<http://www.bazbus.com/RouteSelect.aspx?Route=CptPE>
<http://www.bazbus.com/RouteSelect.aspx?Route=Loop>
http://www.feztravel.com/Turkish_Delight_Pass.php
http://www.feztravel.com/Silk_Trail_Pass.php
http://www.feztravel.com/Turkey_Express_Pass.php
<http://www.busabout.com/HTML2/RTG-GB-755.aspx>
<http://www.busabout.com/HTML2/RTG-GB-756.aspx>
<http://www.busabout.com/Western>
<http://www.busabout.com/HTML2/RTG-GB-754.aspx>

